

ST. OLAV

Sommeren 1999

ST. OLAV

Innhold:

3	Redaksjonelt	<i>UKJ</i>
4	Om å be med Kirken	<i>Sigrid Undset</i>
7	Ved Sigrid Undsets bære	<i>Biskop Jac. Mangers</i>
8	Diakonen i Kirken - et strids-
spørsmål?	<i>Gunnar W.-Hansen</i>
11	Ørnulf Ranheimsæter 80 år	
12	Gunnel Vallquist - kirkefornyelsens
eminente formidler	<i>Baby Johannessen</i>
15	Rolf Jacobsen: - hvem var han, hvem
er han - i dag?	<i>Inrid Høivik</i>
18	Paven til Polen: hjemkomst og avskjed	<i>UKJ</i>
20	Norsk priorinne i svensk kloster	<i>Baby Johannessen</i>
23	Sr. Stephanie Penkhues in memoriam	<i>St. Josefsøstrene</i>
24	Johs. Bruce in memoriam	<i>Maria Giæver</i>
25	Gud ser langt i sin visdom	<i>Julian av Norwich</i>
25	Om å finne veien	<i>Léon-Joseph Suenens</i>
26	Sekvens til Olavsmessa	
27	Vi løfter vår hender	<i>Svein Ellingsen</i>
29	Endelig enighet om Felleserklæringen	
32	Blikk på tiden	<i>Svein Åtland</i>

NORDKAT-møte om "Overlevering av troen"

Ca. hvert tredje år samles representanter for Nordens katolske legfolk til NORDKAT-møte, hvor man tar opp aktuelle emner. Denne gang var ca. 50 representanter fra de nordiske land samt to gjester fra henholdsvis Estland og Latvia samlet i Trondheim i dagene 10.-13. juni om emnet "Overlevering av troen".

Tre foredragsholdere tok for seg ulike aspekter ved trosformidlingen og innledet

til diskusjon og gruppearbeider. Bjarne Åsum, sjefpsykiater ved Regionsykehuset i Trondheim, talte om familiens ansvar og tradisjon i forbindelse med trosformidling. Lærer Hillka Krane, Tromsø, tok for seg skolen som formidler av kristne verdier, særlig i lys av det nye KRL-faget (kristendom med livssynsorientering). Planene for faget lover godt, om de virkelig settes ut i livet, mente Krane. Susanne Kjekshus Koch fra Kateketisk Senter, Oslo, tok for seg dagens utfordringer for kirken når det

gjelder trosformidling. Hun kom bl.a. inn på de nye nordiske retninglinjer for katekese, utarbeidet på bakgrunn av direktiver fra Roma for en tid siden. Hovedutfordringen er inkulturasjon av troen i forhold til nordisk sekularisert kultur og intergering av nye katolikker fra andre kulturer, mente Kjekshus Koch. Som forteller til St. Olav at programmet også omfattet omvisning i Nidarosdomen og utfukt til det nye Maria-klosteret på Tautra, det siste et ikke planlagt innslag, men et "folkekrav".

Om fred og stridsøkser

Er det fred i Kosovo? Og var det virkelig krig? Eller "bare" væpnet konflikt slik NATO-politikere og militære søkte å berolige oss - og seg selv? - med? Og om det likevel var krig: Var det en rettferdig krig? Og kan krig, og spesielt angrepskrig ("væpnet angrepskonflikt?") i det hele tatt rettferdiggjøres i våre dager? St. Olav, via en katolsk fredsforsker, kom i et tidligere nummer med noen prinsipielle momenter i den diskusjonen, hentet fra katolsk forståelse, men uten å ta stilling til saken. Leserne tør likevel ha ant hvor bladets hjerte og hjerne var; dets "fides et ratio", for å tale i mer klassiske termer.

Diskusjonen om hvordan vi - verdenssamfunnet - kan bidra til å forhindre krig og våpenbruk, må fortsette med full styrke på alle plan, selv om det nå hersker en skjør fred på Balkan. Eller nettopp derfor! Ikke minst må vi se bakover og spørre: Hvor gjorde vi feil? Hvor glapp det? Når og hvor lukket vi øynene for ennå håndterbare konflikter og tenkte: Det går nok over? Eller verre: Det angår ikke oss! Hvor svek vi vår neste? Et nagende spørsmål ikke minst for de fellesskap som kaller seg kristne.

Samtidig med slik samvittighetsransakelse må alle krefter mobiliseres for å skape en så rettferdig fred som mulig etter så megen uskyldig - og unødig - lidelse for så mange.

Vårt hjerte er med de flyktninger som i disse dager tar seg tilbake til sønderskutte og utbombede hjem, med mer og mindre ødelagte liv i bagasjen. De trenger vår hjelp, vår håndfaste solidaritet. Og solidaritet, lærte paven oss under sin reise til Polen nylig, har med kjærlighet å gjøre: 'Ingen solidaritet uten kjærlighet - den kjærligheten som alltid er rede til å hjelpe, som er uselvisk og alltid villig til gi med generøsitet', sa paven.

Så får vi prøve å gi generøst - i alle sammenhenger. Også der det koster lite i kroner og øre, men kan bety så meget: litt undertrykkelse av eget lune, et ekstra smil eller nok en tallerken eller to ved et allerede dekket bord. For noen som ellers ikke så lett kommer med i godt lag.

Så noe helt annet. Og som innledning til dette "annet", passer biskop Kristen Kyrre Bremers ord i Nidarosdomen da han hilste pave Johannes Paul II velkommen i Nidarosdomen i juni 1989: "I denne dyrebare time er Norges splittede kristenhet igjen sammen," sa biskopen med de symbolske navnene. Modige og vakre ord som gikk landet rundt.

En kort artikkel i dette nummer av bladet forteller at den luthersk-katolske Felleseerklæring om rettferdiggjørelsen endelig, etter årelangt arbeid og en siste tautrekking, er klar til undertegnelse av begge parter. Et viktig punkt i erklæringen er at reformasjonstidens "gjensidige lærefordømmelser" ikke rammer de to kirkenes nåværende standpunkter. Med andre ord: Stridsøkse fra dengang da er ganske enkelt rustet opp.

Det er med dem som så mange andre stridsøkser og våpen: For det første skulle de aldri vært laget - og for det annet aldri brukt.

God sommer - og hold fast ved de dyrebare, sommerlyse timer.

Hvis du ikke har lest din bibel. . .
Kristendommen er innvevd i hele vår kultur, sier NRK-journalist Ingolf Håkon Teigene. Det er så mye du ikke fatter hvis du ikke har lest din bibel, så mye litteratur du ikke forstår, så mange uttrykk i språket du ikke forstår dersom du ikke kjenner din bibelhistorie.

PROGRAMBLADET

Om idyllisering av barnetroen

Den krampaktige idylliseringen av barnetroen fører til at mange mister den, sier Johan Arnt Wenaas, generalsekretær i Kirkens sosialtjeneste, i samtale med bladet "Credo": Vi bør slutte å idealisere barnetroen! De eneste som skal ha barnetroen som ideal, er barna! Og de trenger ikke noe ideal. De er ikke ennå blitt ødelagt med hensyn til tillit. De tror enkelt og naturlig ut fra sine forutsetninger.

Men vi er ikke lenger barn. Vi er voksne på dette området selv om vi ikke er mer enn 15-16 år. Da må troen følge med. Ikke slik at vi lager en komplisert "voksen" trosform som er en omforming av troens innhold. Men slik at troen min kan møte, tåle og ta opp i seg de erfaringer jeg gjør gjennom livets løp.

4 Sigrud Undset: Om å be med Kirken

Den 10. juni var det femti år siden *Sigrud Undset* døde, og St. Olav har hentet frem et av hennes mange bidrag i bladet: "Om å be med kirken" stod i nr. 51-52, 1938. Sigrud Undset, som var legdominikaner og daglig levde med i kirkens liturgi, setter den liturgiske bønn over den private. Begge deler hører selvsagt med i det kristne liv, men den private bønn blir lett en "krevende bønn" knyttet til "vår subjektive mening om hvad vi trenger", skriver Undset. Kirkens liturgiske bønn favner videre, den er "den direkte fortsettelse av Jesu gjerning som vår lærer i bønnens kunst og vitenskap - vitenskapen om den rette og vise bønn".

Vi skal be ut av vårt eget hjerte også, naturligvis. Det er vel især om sånn bønn, det ensomme hjertes ene-tale med Gud, at St. Paul sier, Ånden vil komme vår skrøpeligheit til hjelp: "for vi vet at Han tekkes Gud ved å gå i forbønn for de hellige."

Og det er vår rett å gå til Vår Far i himmelen og be Ham opfylle våre ønsker om dette eller hint, som umiddelbart angår vårt timelige og hverdagslige liv. Umiddelbart, sier jeg, for ingen av oss vet, så lenge vi er her på jorden, i hvilken utstrekning vår evige skjebne er avhengig av den måten vi tar våre kår i dette livet på, - hvordan vi bærer motgang, og ikke minst medgang. Det står skrevet ikke hvad det sømmer sig at vi skal be om; men Ånden ber selv for oss med usigelige sukk. Og han som ransaker hjertene, vet hvad Ånden trår efter; at alle ting tjener til det gode for den som elsker Gud. Ja, men hvem av oss tør stole så meget på sin kjærlighet til Gud så han ikke må være redd for at den skal svikte under den første svære påkjenning? Og enda er det mange som har gjort den erfaring med sig selv, at den svære påkjenningen klarte vi, fordi vi i tide husket at vi umulig kunde møte den alene, og så klamret vi oss til Ham som er vår hjelper og frelser. Mens vi fallt så ynkelig og så ettertrykkelig som vi bare kunde over de små anstøtsstener og snublet i nokså trivielle hindringer.

Men la oss endelig ikke glemme, det er ikke noen synd i og for sig, om vi blir redde når Gud legger på oss de store prøvelser og forlanger de store ofre av oss: Den annen person i den ene og treenige Gud har selv lært oss at vi skal be: "Led oss ikke i fristelse. Men frels oss fra det onde." Og selv bad Han i olivenhagen: "Min Far, er det mulig, så la denne kalk gå forbi mig." Men straks efter sa Han: "men ikke som jeg vil, men som Du vil." Det må vi ikke glemme, når vi følger vår menneskelige natur, som trår etter trygghet og fred, efter fyllden av livskjensle og lykke: "Å, få slippe!" Kjære Gud, la mig få slippe ildprøven, faren, smerten -. Du som mildner vinden for de klippede lam, la mig få være som den nyklipte tynne lamungen din, for du vet at jeg tåler så lite det barske og vanskelige klima i denne verden.

Det er ikke akkurat noen synd om vi sutrer slik av og til. Bare vi husker på det som Mesteren sluttet sin klage med: "Hvis det er mulig!" Vi kan ikke vite om det ikke er nødvendig at vi blir prøvet utover det vi selv tror at vi orker. Og, så voksne skulde vi katolske kristne være, så vi iallfall sommetider tenker på hvad det vil si, at menneskenaturen er en enhet, og Kirken ett legeme. Alle må vi lide, både for våre egne synder og for andre menneskers synd, de døde slekters like meget som de leven-

des. Rundt i verden er der et mylder av mennesker som uavlatelig lider, ved andres skyld, så bittert og brutalt, så vi kan ikke tro de får leilighet engang til å bli noe videre skyldige ved eget initiativ. . . Aksepterer vi troen på at helgenes fortjenester betyr en skatt som hele Kirken - og vi også - nyter av, så må vi også akseptere den forestilling, at alle kristnes synder, våre egne også, er en felles-skyld. Det onde vi gjør, går sjelden ut over oss selv alene. Og hender det at vi virkelig lider uten egen skyld, så er vi likevel medarvinger til hele menneskehetens fallittbo - arvesynden. De hellige har vist oss veien her: ved å søke den inderlige forening med Kristus, forsoneren, kan vi også gjøre det vi lider til sonende lidelse. Vi er sprøde og fattigslige lerkarr, som Han øser sin guddommelige kraft og nåde ut i.

Og vi har lov til å be om å få vår del av denne verdens gode ting. Siden det er Vår Far i himmelen som ladet vår vesle klode på dens ferd gjennom rummet med lykke-muligheter: vårt sinn og våre sanser er skapt slik at naturfenomenene skaper overskudds-følelser i oss, uten at vi vet om noen av våre medskapninger her på jorden kjenner noe tilsvarende. Blomstene tjener plantens formering, rummer næringsemne for insekter, - men vi vet ikke om andre enn vi selv ser skjønnheten deres. De høiere dyrearter verger og fosterer ungene sine, men er det andre enn oss som opdager ynden og pussigheten i deres ungers, og våre ungers, livsyttringer? Vi henter vår næring fra havet, fra skogen og fjellet og den dyrkede jord, men har ikke våre forfedre fra urtidens morgen av hentet et overskudd av følelser og stemninger også fra naturen omkring boplassen, hvergang solen og våren kom tilbake til dem?

Vi er skapt til å nyte livet med alle våre sanser også: Jesus godkjenner dette i sine lignelser, hvor denne ver-

Trøst - om det skulle bli en våt sommer. . .

Kanskje har vi for mykje vatn i dette landet til å skjønne kor viktig vatnet er som bibelsk metafor og som grunnlag for dåpspraksis. Eg hugsar enno dei stille tårene til tre-fire turister frå området rundt Etiopia og Eritrea. Dei stod på Geirangerferga og gret over fossane som dundra i fjorden til ingen nytte, noterte Øystein Bjørdal i Luthersk Kirketidene for en tid siden.

Ny rikdom

"Jeg innrømmer som luthersk kristen at min tradisjon ikke i tilstrekkelig grad har hatt syn for det emosjonelle og estetiske ved tros livet," skriver Agder-biskop Olav Skjevesland. "Vi har heller ikke klart nok innsett betydningen av kontemplativ stillhet. Nå melder disse sider ved troens liv seg så det merkes.

Dermed åpnes det for ny rikdom. For det å leve Kristus-troen, rommer mange dimensjoner: lovprisningen og bønner, vakre gudstjenester og rik symbolbruk, etterfølgelse og diakoni. Og i tillegg: kunnskapen, så troen også får et reisverk av lære. Jeg tror dette er en nyttig påminnelse akkurat nå: Vi trenger både katekismen og lysgloben."

dens gode ting stadig går inn i bildene - fra liljene på jorden til vinpersen på landstedet til gjødkalvsteken ved gjes-tebudet for den fortapte sønn som kom hjem. Han har selv lært oss å be om vårt daglige brød. Men vårt daglige brød, det er etter definisjonen i katekismene alt vi trenger til livets opphold her på jorden. Luther i sin forklaring til sin katekismus regner op en rekke poster som han finner å høre til "det daglige brød", og det er slett ikke småteri. Men vi har jo lov til å be om det alt sammen, såfremt vi da ikke ved særlige løfter har forpliktet oss til å gi avkall på enkelte av numrene i Luthers fortegnelse.

Men vi må aldri glemme, at når vi ber på egen hånd, blir det lett til at vi husker nok å kreve og begjære. Tilbedelse, påkallelse, forbønn, og kanskje især takk blir det mindre av. Og da ber vi ikke godt, ikke heller om det så er åndelige gaver vi begjærer - selv om det til døme i vår bønn om de kristne dyder ligger iallfall kimen til sann dyrkelse av Gud, siden de kristne dyder - tro, håp, kjærlighet, standhaftighet, måtehold, og renhet - er som brytningene av hans vesens lys i vår verdens tåkeheim.

Og heller ikke må vi noensinne glemme, hvor lett den krevende bønn, som vi ber ut av vår subjektive mening om hvad vi trenger, blir en bønn imot Guds vilje. Hvor har ikke menneskene bestormet Gud med blasfemiske bønner, tåpelige bønner, bønner som egensindige barns hyl for å få sin vilje. Krigernes bønner om seir for sine våpen, nederlag, blod og død over motstanderne - mødres bønner om at det måtte gå deres barn vel her i verden, så var det det samme hvordan det gikk med andre mødres barn. I det attende og nittende århundre, da industri i moderne forstand ble bygget op på dampmaskinene og en helt umenneskelig utbytting av menneskelig arbeidskraft, var enda storparten av fabrikanter og kjøbmenn kristne, for største delen

strengt puritanske kristne. Og de takket med rolig samvittighet sin Gud for vinningen og bad om mere vinning, mens slumkvarterene vokste og bredte sig som villnis av lidelse og last kring kildene til denne vinningen deres. Eller, for ikke å glemme at vi kan gjøre oss latterlige med våre bønner og - har ikke noen hver av oss en eller annen gang funnet veien til et bønnemøte, hvor fromme og selvsikre sekterere bad, i uforstyrrelig god tro, om denne eller hin navngitte "synder"s omvendelse på

Sigrid Undset i Stockholm etter flukten fra Norge våren 1940 - i Kjell Løwenadlers strek. Fra "Menneskenes hjerter" av Tordis Ørjasæter.

en måte, som gjorde bønner til enslags gudelig chikane?

Og vi selv - er det noen av oss som ikke godt vet om sig selv, vi også har bedt bønner som var slik at vi må trøste oss til Herrens ord om at det er en undskyldning for det gale vi gjør, når vi ikke selv vet hvad vi gjør -

"Det er ikke noen nytte til å ramse op trykte bønner" - det har visst alle vi katolikker fått høre en eller annen gang. Nei, naturligvis, gjør vi ikke annet enn

"ramse op" de trykte bønnene, eller de bønnene vi kan utenat. Fader vår, Mariahilsningen, den ene eller den andre av trosbekjennelsene, så er det vel ikke så meget nytte i det. Skjønt det er sikkert bedre enn å be "med egne ord", hvis vi ber egoistisk eller tåpelig. At vi må lære å be hadde alt Jesu første disipler skjønt. Og Jesus svarte ikke at de skulle forlate sig på inspirasjon eller på sitt eget hjertes røst eller på subjektive stemninger og religiøse følelser. Han lærte dem én bønn - Herrens bønn, som alle andre bønner går op i - for alle andre kristne bønner er bare variasjoner over temaer som finnes i Fader vår. Selv Ave Maria er i bunn og grunn variasjoner over bønnene: Skje din vilje som i himmelen så og på jorden, og Til oss komme ditt rike!

Kirkens liturgiske bønn er den direkte fortsettelse av Jesu gjerning som vår lærer i bønnens kunst og vitenskap. Her finner vi utkrystallisert Åndens arbeide i menigheten ned gjennom tidene, de helliges visdom, den kristne menneskehets erkjennelse av det ene fornødne - sett under alle synsvinkler, følt i en uendelighet av truende og trøstende situasjoner - gjennom århundredene. Og noe av det ypperste som denne hellige vitenskap, vitenskapen om den rette og vise bønn, har skapt, det er messeliturgiens bønner.

Selv den hellige messe, - de faste bønner som Kirken ber i hver eneste messe - dem går jeg ut fra at de aller fleste katolikker kjenner så noenlunde iallfall. Vi har hørt dem helligdag efter helligdag, de som har en messebok med latinsk tekst og oversettelse til dansk eller ett eller annet av de levende sprog som vi kan litt bedre enn de fleste av oss kan latin, har fulgt med i boken, når presten leste dem foran alteret. I den nye Søndagsboken har vi da omsider fått de faste messebønner på latin og norsk, og dessuten epistelen og evangeliene for alle årets søndager og fester som kan bli feiret på en søndag.

Egen skytshelgen for nettet

Vatikanet vil utse en særskilt vernehelgen for Internet og datavitenskap, heteste kandidat er den Hellige Isidor (560-636), biskop av Sevilla. Han hadde vidtfavnende interessefelt - teologi, skjønnskrift, biografi, historie, geografi, grammatikk, astronomi - og ble utnevnt til 'doctor ecclesiae' (kirkelærer) av pave Benedikt XIV. Isidor fremstilles ofte med penn i hånd, omgitt av bier eller med en bikube i bakgrunnen. Hans festdag er 4.april.

KATT-KM

6

Dessverre bringer ikke den nye Søndagsboken de bønnene som skifter fra søndag til søndag - det tredobbelte sett av inngangsbønner, stillebønner og slutningsbønner. Boken vilde vel da ha blitt for stor, og for dyr. Men det er synd. For nettopp ved å følge Kirkens bønn fra uke til uke og fra den ene til den annen av kirkeårets tider, tror jeg vi kunne lære så uendelig meget om hvordan vi selv bør be. De rummer et uuttømmelig forråd av stoff for betraktning og eftertanke, fulle av visdom, erfaring, råd og trøst som de er.

Vi synes at den tiden vi nu oplever er bitter og vanskelig for oss kristne. Verden har vendt sig fra Ham, som alene kunde gjøre den til det den er skapt for å være: vårt utgangspunkt på veien til Vår Fars hus i himmelen. Verden hater og forfølger Kristi Kirke, - fordi den her på jorden er bygget opp av levende stener, mennesker, og i det byggematerialet vil der alltid være nok av råttent og sprukket og sviktende emne. Kirkens brøst er alltid en god, nærliggende forklaring på hatet til Kirken. Gud vet at verden har rett, når den håner oss, fordi vi ikke er gode nok kristne, - den av oss som ikke føler sig rammet av den anklagen, står det ille til med. Helgenene har sterkest følt den, - de visste bedre enn vi andre hvad de manglet, fordi de visste bedre hvad fullkommenhet vil si. Når vi har gjort det ytterste vi evnet må vi enda bekjenne at vi er unyttige tjenere. Det er bare Gud som kan dømme om hvad vi har utrettet og si til noen av oss: "Venn, kom og sett dig høiere oppe."

Men ut av Kirkens daglige og ukentlige bønner kan vi lese, - og det har vært slik alltid. "Vi ber dig, Herre, la dig forsone ved de ofre vi bringer dig, og driv nådig endog våre opprørske ønsker tilbake til dig." (Stillebønnen lørdag efter 4. søndag i fasten). "Gud, du som har forenet de forskjellige folkeslag i bekjennelsen av ditt navn, gi at alle de som er gjennfødt i dåpens kilde

Katolikker og anglikanere: uenighet om pavens autoritet

Ferske signaler gir håp om ytterligere tilnærming mellom den romersk-katolske kirke og det anglikanske fellesskap. Et nytt fellesdokument, "The Gift of Authority", fra den anglikansk-katolske dialogkommissjonen "Aric" inneholder forslag til en forståelse av det pavelige primat som også anglikanerne skulle kunne slutte seg til. Den katolske kirke på sin side viser vilje til å

styrke bispekonferansenes stilling. Dokumentet, som det har tatt fem år å utarbeide, utfordrer begge kirker til å "dele det universelle primats gave", og ser for seg seg at paven utøver "lederskap både i verden og i de to fellesskap".

Slik fortonet det seg da dokumentet først ble lagt frem. Men nå viser det seg, ifølge Catholic Herald, at "Church of England's General Synod", som møtes senere i år, sannsynligvis vil avvise dokumentet. Sett fra anglikansk ståsted er dokumentet, som opp-

må være ett i hjertenes tro og i from handling." (Kirkebønnen torsdag efter påske).

Våre opprørske ønsker - de har skapt ufred, spild av menneskelykke og menneskeblod i hvert eneste slektledd som har levet. Enhet i hjertenes tro og i from handling her - vi har ikke sett det enda her på jorden, ikke mellom de folkene som bekjente vår Guds navn, ikke mellom de døpte kristne heller. Vår tid har mangfoldiggjort de objektene som våre opprørske ønsker kan strekke sig ut efter, men i sitt innerste vesen har våre opprørske ønsker alltid gått ut på den ene og samme tingen - at vi kunne få innrette oss her på jorden som om det var vårt hele liv, den del av det vi skal leve her.

Men vår vitalitet, våre krav til liv, mere liv, er innstillet på det livet som er uten ende. Når vi vender vårt sinn helt mot denne verden blir vi umettelige, bokstavelig talt. - "Gud, deres beskytter som håper på dig, uten hvem intet har kraft og ingen er hellig, utgyd mangfoldig din barmhjertighet over oss, så vi under ditt styre og ditt førerskap må vandre gjennom de timelige goder, slik at vi ikke mister de evige." (Kirkebønnen tredje søndag efter pinse). "Herre, la din bestandige barmhjertighet rense og beskytte din Kirke, og da den uten din hjelp ikke kan bevares frelst, så la den alltid styres ved din nådegave." (Kirkebønnen femtende søndag efter pinse). (-) Hver eneste av disse skiftende bønnene innskjerper oss noe som er vesentlig for Kirkens liv og for vår sjels liv. De dreier sig om grunnforhold i det kristne liv på jorden - om farene som uforanderlig er de samme, og vår fundamentale trang til hjelp av nåden. Og slutningsbønnene, postkommunionsbønnene, lærer oss å takke for det vi har mottatt i alterets hellige sakrament og minner oss om å nytte Kristi selvhengivelse i eucharistien.

Biskop Jac. Mangers:

Preken ved Sigrid Undsets begravelse

Den 14. juni 1949 ble Sigrid Undsets bære fraktet fra hennes hjem Bjerkebæk på Lillehammer til St. Torfinns kirke på Hamar, hennes sognekirke. Neste dag ble den høytidelige rekviemmessen feiret; så ble Sigrid Undset stedt til hvile på Mesnali kirkegård: mellom jernkorsene for hennes to barn, Maren og Anders, var det en grav for henne selv.

Vi gjengir noen avsnitt fra biskop Jac. Mangers' preken under rekviemmessen, en preken som både formidler kirkens troende håp og dyp innsikt i Sigrid Undsets sinn og tro. Utgangspunktet for prekenen var følgende skriftsted: "Når vi øver sannheten i kjærlighet, skal vi i alle måter vokse i ham som er hodet, Kristus." (Efes. 4,15)

Det er ikke min oppgave å holde en lovtale over denne store kvinne. (-) Det blir gjort så vakkert og edelt av andre, og hennes livsverk taler for henne selv. Jeg vil peke på det som var hemmeligheten i hennes sterke, rike personlighet, det som gjør et liv rikt og skjønt, trass i sorg og motgang, trass i at døden nærmer seg. Eller rettere sagt på det som gjør at vi ikke har mistet henne, men at hun fortsetter å leve med oss og for oss. (-)

De kristne er i dypeste grunn håpets mennesker, mennesker med et håp

fordrer anglikanere til å godta Roma-biskopens "universelle primat", urealistisk: avstanden mellom anglikanere og katolikker om sentrale spørsmål som nattverdfellesskap, ufeilbarlighet og presteembedets natur og egenart er ganske enkelt for stor.

Erkebiskopen av Canterbury, George Carey, stiller seg heller kritisk til rapporten: Den tar opp saker "som et vil bli stilt spørsmålsteget ved, og som vil bli vurdert kritisk og nøye av begge parter".

Bibelforteljingar for analfabeter

Eit populært tilbod frå Bibelselskapet i Egypt er lyd-kassettar med bibelforteljingar, - om Abraham, Moses og Josef (som alle var i Egypt), - Samuel, Job og andre bibelske personer.

Desse kassetane er innspelte med eit enkelt språk, og dei er enklare å forstå enn

den høgtidlege arabiske omsetjinga. Dette er viktig for unge menneske og ikkje minst for dei mange i Egypt som er analfabeter. Kassetane vert også selde svært billeg, til 1,5 egyptiske pund (ca. tre kroner), og det er faktisk mindre enn det sjølve kassetane kostar!

NYTT OM BIBELEN

som ingen kan ta fra dem, fordi de støtter seg til Guds eget ord: "Den som tror på meg, skal leve om han enn dør" (Joh. 11,25). Det store vi venter på kommer ikke her på jorden, men først når vi har lagt bort alt det trange og smålige som hemmer oss her nede, og er blitt fullt modne for den herlige arv med de hellige i fullendelsen hos Gud. Med andre ord: Når vi i alle måter har vokset i Ham som er hodet - Kristus.

Med rette kan man vel si at den kjære avdøde som vi nå viser den siste ære, har hatt som livsprogram å være himmelvendt, i alle jordiske gjøremål og i alle prøvelser å se opp til himlen, se alle ting i troens lys, i Gud. Få har som hun forstått å forene virkelighetssans og evighetshåp, ekte kultur og levende kristendom, skarp intelligens og barnlig, ydmyk fromhet. Hun hadde i sannhet den store nådegave å forstå livskunsten: Være

sann, ekte til den siste konsekvens. Og hun var sann i kjærlighet. Slik har hun vokset i Ham som er hodet - Kristus.

Sigrid Undsets liv var et liv, ikke uten tragedie, fullt av prøvelser og motgang, men med sin dype tro og sin rike kjærlighet forstod hun å gjøre det lyst og skjønt. Det kom aldri noen klage fra hennes munn. Troen var sterkere enn hennes følsomme sinn.

Hjemmet var for henne det helligste og dyreste på jorden. Det som eide hennes sjel, hennes hjerteblod, det som menneskelig talt skapte "de lykkelige dager" i hennes liv. Men også til hjemmet kom prøvelsene, og hun tok i mot dem i ydmyk tro og hengivenhet. (-) Hun hadde et annet hjem her på jorden, og hun visste at ingen kunne ta det fra henne, men at det skulle lede henne til Evigheten. Det var Kirken - Kristi mystiske legeme, som hun var et levende lem

på. Det ga henne kraft til å bære de savn og prøvelser hun møtte i sitt jordiske hjem.

Når vi søker nøkkelen til hennes store hjerte, som alltid var rede til å gi, da må vi igjen ty til apostelens ord: "Å vokse i Kristus ved å øve sannhet i kjærlighet." Godgjørenheten er vel en av de skjønneste blomster som er sprunget ut av hennes harmoniske livssyn, av hennes ekte menneskelighet. Hun så på livet med åpne øyne og visste hvordan menn og kvinner lever og arbeider, strider og lider, men hun så i menneskene først og fremst sjelen, Gudsbildet, selv om dette bildet ofte kunne være nokså utvisket og skjemmet, fordi det kanskje var gått gjennom mange hender som ikke alltid var gode, rene, edle hender. Derav hennes store respekt for menneskeverdet, hennes kamp for menneskerettighetene, hennes yndest for barna med deres gudgitte skjønnhet.

Det var ikke lett for henne å være god mot alle. Hennes natur var tilbøyelig til store sympatier og antipatier. Men når det gjaldt å gi, vant hun over alle antipatier, så forståelige de enn kunne være for det naturlige menneske. Hun selv betraktet sine følelser til antipati som et tegn på hvor ufullkommen hun ennå var. For ikke lenger enn 14 dager siden, sa hun i en samtale her på Hamar: "Det er ingen sak å gi til dem man synes godt om, det er en glede som går over alle andre. Men det koster meg forferdelig å gi til dem jeg ikke synes om. Der kan De se hvor skrøpelig og ufullkommen jeg ennå er." Men hun ga like fullt til alle som trengte hennes hjelp. Og det er nettopp et av de vakreste trekk i hennes ekte kristenliv. Troen vant her sin sier.

(Fra St. Olav 24-25, 1949)

Fra Sigrid Undsets begravelse: Kisten bæres ut av de åtte som sto æresvakt. Forrest går Forfatterforeningens formann Hans Heiberg (t.v.) og Nils Johan Ruud.

De øvrige er Tarjei Vesaas, Arne Skouen, Georg Brochmann, Claes Gill, Torolf Elster og Einar Skjæraasen. Ytterst til venstre biskop Mangers og fransiskanerpater Otto Hansen. (Foto: Skarland, Verdens Gang)

8 Diakonen i Kirken – et stridsspørsmål?

Gjeninnføringen av det permanente diakonat i Den katolske kirke ble bestemt under Det annet Vatikankonsil, og har tydelig ført til nytt liv og nye oppgaver for dette embetet. Men det hersker nok mye usikkerhet når det gjelder diakonens plass i Kirken, hva en diakon egentlig er og om det vil bli mulig for kvinner å bli diakoner. De to første spørsmålene er også under sterk debatt i våre nabo-kirkesamfunn: det lutherske norske og det anglikanske. Det kan derfor være grunn til å se litt nøyere på situasjonen.

Hva betyr ordet diakon?

Det greske ordet diakon betyr nærmest *sendebud, utsending*, en som *formidler noe*, og mer konkret kan det innebære å *bringe noe til noen*: f.eks. handle på torget, tjene ved bordene. Diakoni er altså *formidling* på en eller annen måte. Diakonen er en tjener for en som står høyere enn ham: for Gud og for biskopen. Tjeneren tjener først og fremst sin Herre, og som en følge av det, tjener han også de som hans Herre vil han skal ta seg av. Diakonene får på den måten del i oppdragsgiverens autoritet og status, og skal utføre alle de oppgaver som oppdragsgiveren pålegger dem, nærmest uansett oppgavens karakter.

Diakonen i Den norske kirke

Da Den norske kirke (i likhet med de øvrige lutherske kirker) begynte å oppnevne legdiakoner (oftest diakonisser), tok man utgangspunkt i den helt spesielle funksjonen «å tjene ved bordene»: yte praktisk hjelp og omsorg for de nødlidende av en eller annen karakter.

Gunnar Wicklund-Hansen underviser i geografi ved Handelshøyskolen i Bergen; han er permanent diakon i St. Pauls menighet i Bergen.

I dag begynner man å innse at dette var for snevert, og ikke helt i samsvar med det virkelige innholdet dette embetet hadde i den tidlige kristne tradisjon. Møtet med Den anglikanske kirke i forbindelse med samarbeidet ifølge Porvoo-erklæringen, har åpnet norske lutherske øyne for helt andre sider ved diakonembetet, men det hersker ganske stor uenighet om hvilke konsekvenser dette må få for statskirkens syn på diakoner. Diakonens oppgaver er jo nærmest fastlagt i den yrkesutdanning innenfor omsorg og sosialarbeid som er karakteristisk for lutherske diakoner, og Den norske kirkes økumeniske samarbeid med anglikanerne er ganske løst, og innebærer foreløpig ikke noen klar plikt til å endre noe i strukturene.

I denne forbindelse sier professor Oskar Skarsaune i et diskusjonsnotat angående diakonatet i Den norske kirke: «Den relasjon som definerer «tjenesten» og «tjeneren», er relasjonen til oppdrags- eller arbeidsgiveren, ikke relasjonen til dem tjenesten skjer til beste for, på oppdragsgiverens vegne ... Det ligger altså ikke innebygget noe aspekt av «omsorg for de nødlidende» i ordgruppen *diakon-*. Det dominerende betydningsaspekt er at tjenesten skjer på oppdrag av en overordnet instans.»

En luthersk kirke har tradisjonelt bare ett embete som krever ordinasjon, og

dette presteembetet (som også biskopene er en del av) er et typisk *ordets* embete, et forkynnerembete for folk som man hittil har krevd full teologisk embetseksamen av. Å plassere diakonen innenfor dette, kan bli problematisk, og det er vel heller ikke noe flertall for en slik utvikling.

Diakonen i den tidlige Kirken

I nytestamentlig sammenheng får diakonene sine oppdrag innenfor gruppen «apostler og deres nærmeste medarbeidere». Disse menneskene ser oftest sin oppgave som særlig å være Ordets talsmenn, og utfører dessuten visse praktiske *tjenester* for menighetene. Særlig i 1 Tim 3 nevnes diakonene helt eksplisitt: «De skal være folk som er all respekt verd, som står ved sitt ord, er måteholdne når det gjelder vin, og ikke er ute etter ussel vinning. De må bevare troens mysterium i en ren samvittighet. De skal først gjennomgå en prøve, og bare hvis det ikke er noe å utsette på dem, kan de begynne sin tjeneste... En diakon skal bare ha vært gift én gang, og være en god far og husbond».

I den tidlige Kirken var diakonen biskopens hjelper og hans «forlengede arm», både innenfor den åndelige og den materielle omsorg for menigheten. Biskopen og diakonen nevnes svært ofte sammen (og diakonen blir symbolsk nok ordinert av biskopen alene), og som biskopens *utsending og formidler* fikk diakonen del i biskopens status, mens han isolert sett hadde en lavere status enn både biskop og presbyter (prest). Gudstjenesten var både biskopens og diakonens hovedområde, hvor diakonen hadde sine fastlagte oppgaver. Men en viss fleksibilitet var nok til stede: Kirkefaderen Cyprian forteller at diakonen betjener kalken ved eukaristifeiringen, men i nødsfall kan han alene forrette eukaristi og meddele absolusjon! Utover dette hadde diakonen gjerne et bredt utvalg av oppgaver

Katolsk innsats i Vietnam

Et statlig utviklings- og demokratiseringsprogram i provinsen Di Dong Na i Vietnam er, takket være innsatsen fra katolske innbyggere, blitt en stor suksess. Programmet gikk i første rekke ut på å bedre befolkningens sosiale og helsemessige kår. Allerede i 1988 oppfordret de katolske biskopene de troende til å engasjere seg i sosial virksomhet. Offisielle instanser konstaterer nå at fattigdommen er mindre trykkende i områder med mange katolikker.

KO

Klar tale fra Papua Ny-Guineas erkebiskop

Erkebiskopen av Port Moresby i Papua Ny-Guinea har pådratt seg regjeringens vrede og anklager om å bidra til "sosial uro" etter at han kom med kraftig kritikk av regjeringen samt oppfordret statsminister Bill Skate til å trekke seg. Ifølge erkebiskopen er landet på randen av sivil opprør på grunn av regjeringens økonomiske udugelighet, korrupsjon og uetiske handlemåte. "Kirken kan ikke forholde seg taus når mennesker

lider," sier erkebiskopen. Folk har hittil forholdt seg tause til all elendigheten, men det er grenser for hvor lenge slike tilstander kan tåles, sier erkebiskopen, som frykter blodig opprør om ikke det skjer politiske forandringer.

Landets Kirkeråd har uttrykt støtte for erkebiskopen. Hans initiativ er "en oppfordring til landets ledere om å ta tingene opp til revisjon", sier rådets generalsekretær.

CATHOLIC HERALD

Bokmaleri: scene fra en diakonvigsel fra det illuminerte håndskriftet "Vita Liudgeri" fra ca. 1100.

som biskopens sekretær og oppsynsmann, som selvfølgelig også måtte holde oppsyn med de syke og trengende. Stillingen som diakon kunne dessuten være en velegnet posisjon å ha ved et kommende bispevalg...

Den noe reduserte diakon i middelalder og nyere tid

Da kristendommen ble statsreligion i Romerriket, fikk prestene sin storhetstid. Overalt vokste det opp betydelige lokale kirker som de hadde det daglige ansvaret for, samtidig som de ofte ble statlige embetsmenn og fikk en høy status gjennom det. De overtok det meste av biskopens virksomhetsområde, uten å trenge diakonen som hjelper, for det var mer enn nok av unge menn som

gjerning ville bli assisterende prester. Det permanente diakonatet døde så ut, mens noen få diakoner overlevde i embetet som erkediakon (med praktiske forvaltningsoppgaver).

Fordi det i mange århundrer ble sett på som en innlæringsperiode for menn som skulle bli presteviet, hadde diakonatet nå bare en beskjedne egenverdi. Diakonens liturgiske rolle ble ofte spilt av prester, slik at de yngste prestene med minst fartstid måtte utføre diakonens plikter, mens de eldre kunne være de «virkelige» prester. Diakonen ble derved en sidelinjefigur, og slikt kan gi et varig inntrykk av at han bare for syns skyld blir hentet frem ved store, høytidelige messer.

Dermed fikk vi diakonatet som de

fleste i vår Kirke kjenner det: en midlertidig, ganske kort læretid for den som så skal bli presteviet. Først fra 1972 har man gjeninnført det permanente diakonat etter oldkirkelig mønster, og nå finnes det over 24 000 permanente diakoner i Den katolske kirke, derav halvparten i USA og ca. 7 500 i Europa.

De mange århundrer med bare midlertidige diakoner (prestelæringer) førte altså til at diakonatet opphørte å ha noen spesiell status, og at man ikke lenger så på diakonens funksjoner som noe spennende som burde bli tilpasset den reelle situasjon i bestemte deler av Kirken. Det interessante nå var bare det faktum at ved å bli diakonviet, hadde man mottatt ordinasjonens sakrament og var blitt en del av presteskaper (ordet brukt slik at det omfatter alle de tre ledd av det ene ordinasjonssakrament: biskop, prest, diakon). Bindingen til ordinasjonen ble hovedpoenget, og egentlig ikke hva diakonen skulle stå for i menighetenes liv. Det var dermed fastlagt at diakonen ubetinget hørte til klerus, hadde sølibatplikt og i alle henseender skulle oppføre seg som en mann som tilhørte presteskaper. Denne mannen ble stort sett definert etter hva han ikke kunne gjøre: Ikke stå for eukaristifeiringen og ikke høre skriftemål. Det ble etterhånden det inntrykk det katolske folk skulle ha av diakonen: en mannlig prestelærling som med utålmodig forventning så frem til hovedpoenget med sitt nye liv, nemlig å bli presteviet.

Den permanente diakon i dag

Man har tydelig lagt opp til at denne «moderne» diakonen skal ha mange av oldkirkens kjennetegn: Han skal være en hederlig mann som nyter respekt i menigheten, over 35 år når han blir ordinert, skal leve i et stabilt ekteskap, ha yrkestilknytning, yrkesutdanning og en viss teologisk forming bak seg, og

Du må banke hardt!

"Det er ikke lett å være utlending i Norge. Dere er som vinterværet. Det er kaldt ute, men veldig varmt og koselig inne. Der er det både vaffer og peis. Men du må banke veldig hardt for å få komme inn." Det sier George Arthur (50), ghaneser som har bodd i Norge i mange år.

Som unggutt gikk han på sjømannsskole i Ghana. Deretter ble det mange år som sjø-

mann på norske båter på alle hav. I 1985 ble George Arthur landkrabbe i Norge. Til daglig kjører han taxi, men på fritiden leder han den internasjonale pinsekirken i Filadelfiamenigheten i Oslo. Han vil gi et tilbud til utlendinger som ikke føler seg velkommen i norske menigheter, forteller Indremisjonsbladet "For Fattig og Rik".

"Sommeråpent hos 306 norske kirker"
Må man reise sydover i Europa for å finne åpne kirker? Nei: For sjette gang utgir Kirkerådet en oversikt over sommeråpne (lutherske) kirker: "Veikirker og andre åpne kirker 1999" heter den; et kart viser hvor man finner kirkene. Av de 306 kirkene er 67 såkalte veikirker, en slags "sjømannskirker langs veien", en rasteplass for kropp og sjel. Åpne kirker finner man fra Lindesnes til Nordkapp, fra Stad til Vadsø, i bygd og

10

med virksomhetsområde som kan variere ganske mye. Må være åpen for å delta i liturgisk feiring, blant annet med sakramentsforvaltning og forkynnelse, og ellers bruke sine evner på beste måte for fellesskapet. Kan være ansatt i lønnet stilling, men det vanlige er faktisk at diakonen er en frivillig medarbeider som selv skal sørge for livets opphold.

Unge menn kan også bli permanente diakoner, men da må de avlegge sølibatløfte. Dette har foreløpig slått lite an, men kan nok passe for en del menn i ordenssamfunn.

Den permanente diakons posisjon i dagens Kirke skifter nok etter situasjonen de befinner seg i og etter øynene som ser. Det tredelte ordinasjonsembete er et slags trekkspill: Ønsker man å vektlegge forskjellene mellom de tre leddene og gjøre dem til noe avgjørende, kan nok diakonen bli redusert til noe relativt ubetydelig i forhold til presten, men ønsker man å vektlegge enheten i ordinasjonsembetet, blir partene straks mer likeverdige. Dette spillet foregår nok daglig rundt omkring i Kirken, og diakonen kan så bli den tapende part i mannjevningen! For de fleste vet hva presten står for, men de færreste kan plassere diakonen i sitt religiøse bilde. Og den som man ikke helt kan plassere, har en tendens til å gli ut av bevisstheten - - -

Er det i dette plass for en kvinnelig diakon?

Her er meningene svært delte. I oldkirken (og i de nytestamentlige tekster) omtales både kvinnelige diakoner og diakonisser, men når spørsmål om diakoner kommer opp på kirkemøter, blir det oftest drøftet om diakonene skal kunne ha en hustru eller ikke, og ikke om diakonen kan være en kvinne. Derimot ser vi at i utkanten av Romerriket, blant annet i Syria på 300-tallet, fantes det både mannlige og kvinnelige dia-

koner, og de delte arbeidet etter de ulike funksjoner de hadde (f.eks. ble kvinner døpt av kvinner). Menn og kvinner ble her vigsløst etter noenlunde samsvarende sakramentalt betonte ritualer. Noe felles diakonembete er det neppe tale om, og hvor sterk bevisstheten om det tredelte ordinasjonsembetes betydning dengang var i alle deler av Kirken, er usikkert. Muligens så man i oldtiden noen steder mer på de praktiske behov i menigheten enn på den teoretiske tilknytning til klerus.

I det nærliggende Antiokia kunne imidlertid biskop Ignatius adskillig tidligere betone nettopp det felles ordinasjonssakramentet: «Måtte alle vise aktelse for diakonene som for Jesus Kristus, og likeså for biskopen som er et avbilde av Faderen, og for presbyterne som er lik en Guds rådforsamling og et forbund av apostler: uten disse kan det ikke være tale om noen Kirke.»

Til tross for at det enkelte steder var tilløp til vigsløst av kvinner som utøvere av tjenester som kan ligne diakonens, var det også i oldtiden regelen i de sentrale deler av Kirken at diakonene skulle være menn (gifte eller ugifte), og disse mennene ble betraktet som innehavere av et embete innenfor et felles ordinasjonssakrament. De mange århundrer med bare midlertidige diakoner forsterket selvfølgelig dette synet, og gjorde tanken om kvinnelige diakoner ganske fremmed i vanlige katolikkens bevissthet. Man så jo at det dukket opp diakonisser i blant annet lutherske kirkesamfunn, men de var definert som legfolk, ikke embetsinnehavere, og tjenestene deres ble i Den katolske kirke i høy grad utført av kvinnelige ordenssamfunn, som godt kunne bli sammenlignet med diakonissene i form og status. I Den anglikanske kirke var de permanente diakoner forsvunnet, slik det også var tilfellet i vår Kirke. La oss se litt på hva som nylig skjedde der:

Erfaringen med kvinnelige diakoner fra Den anglikanske kirke

I den anglikanske kirke i England anbefalte en generell synode i 1974 at diakonatet skulle avskaffes! De midlertidige diakoner ble betraktet som noe unødvendig og middelaldersk. Så snudde den kirkepolitiske stemningen, slik at det permanente diakonat ble regulært opprettet i 1983 og åpnet for kvinner i 1987. Det strømmet da inn nærmere 1200 kvinnelige teologer, og de fleste av dem betraktet dette som en venteposisjon i tilfelle presteembetet ble åpnet for kvinner. Dette skjedde da også i første halvdel av 1990-årene, og et stort antall kvinnelige diakoner ble så prester. Antallet diakoner sank. Relativt få menn var blitt permanente diakoner, og det permanente diakonatet oppfattes for tiden å være i en uklar posisjon, både teologisk og praktisk. Vatikanet har sikkert holdt nøye oppsyn med denne utviklingen, og formodentlig lært hva man ikke bør gjøre med diakonatet hvis den nåværende holdningen til kvinnelige prester i vår Kirke skal opprettholdes!

Gis det likevel en åpning i vår Kirke for kvinnelige diakoner?

Pave Johannes Paul har ganske kraftig satt foten ned for kvinnelige prester, men ikke på samme måte uttalt seg definitivt om kvinnelige diakoner. Katolske kvinners behov for å innta posisjoner hvor de kan gjøre mer for Kirken enn de har adgang til i dag, er avgjort til stede. Særlig innenfor forkynnelsen kan de ha mye å gi, og de bør kunne få en bedre bakgrunn for å kunne yte regulær pastoral omsorg. Det mannlige klerus kan nok til tider få preg av å være en godt organisert «guttekklubben Grei», hvor alle taler samme språk og vet hvordan de kan få satt plagsomme utenforstående på plass. Det er mange måter å holde legfolk betryggende utenfor på: elskverdige måter og litt mindre elsk-

by, ved sjøen og til fjells, kirker med fast åpningstid hele eller deler av sommeren. Og her er alle slags kirkebygg: fra middelalderske stein- og stavkirker til tradisjonelle hvitmaltede trekirker og moderne, "annerledes" gudshus.

"Mange får øynene opp for den kulturalrv kirken representerer, og mange gjør bruk av kirkene som et åndelig hvilested underveis," sier Johs. Lodsberg, rådgiver i Kirkerådet og prosjektleder for veikirkene.

"Da er jeg ille ute!"

"De færreste av oss har forstått alt her i verden. De fleste av oss tar feil," sier Per Eriksen, teolog og redaktør av Budbringeren. "Vi må anta at det også gjelder vårt forhold til Skriften.

Det er fint å ha et trygt ståsted. Men dersom jeg er så trygg på fortrefeligheten i

mitt eget ståsted at jeg slutter å lytte til de andre og granske om de kan ha rett, da er jeg ille ute. Uansett hvor bekjennelsestro jeg mener å være," sier Per Eriksen. Som stiller følgende spørsmål: Er noen av våre diskusjoner egentlig ikke annet enn sport og spill, politikk eller andre respekterte sysler?

VÅRT LAND

verdige måter. Felles for dem er at de kan bidra til å gjøre Kirken fattigere og kvinnelige medarbeidere en smule oppgitte. En Kirke som tradisjonelt bæres av et flertall av kvinnelige kirkegjengere, trenger avgjort et større kvinnelig innslag i sine nøkkelområder.

Er diakonatet et mulig område å rykke inn på? Hensynet til det felles tredelte ordinasjonssakrament taler nok imot dette. Et ja til kvinner i diakonatet, kombinert med et nei til kvinner som prester, vil kunne bidra til å sprengre enheten, med de uheldige følger dette vil kunne få, både teologisk og praktisk. Mange kvinner vil nok mene at dette virkelig er kvinnekriminering, mens den tidligere ordningen var mer konsekvent, og derfor mindre støtende. Diakonater vil da av mange sannsynligvis bli betraktet som noe tredjerangs i forhold til prestens posisjon, mot forhåpentlig hederlig annenrangs i dag!

Ønsker man katolske «diakonisser», innsatt i et embete, men ikke ordinert, vil man sikkert kunne håpe på imøtekommenhet fra Vatikanet. Det blir på mange måter noe som ville tilsvare en ordenssøsters posisjon, men kanskje med et noe fastere utvalg av tjenester som de skal stå for overfor fellesskapet. Litt dristighet i valg av mulige tjenester kan gjøre et slikt «legembete» interessant, men så lenge døren ikke er slått helt igjen for kvinnelige diakoner, vil nok de færreste kvinnelige pressgrupper satse på en slik «beskjeden» løsning.

«Folkebevegelsene»

Kvinnelige diakoner har vært et av kravene i de mer eller mindre spontane «folkebevegelsene» i Mellom-Europa, særlig i Tyskland og Østerrike. Der har bispekonferansene vist seg lydhøre for nettopp dette kravet, men man kan få inntrykk av at her mener biskopene å kunne kaste i det minste noe til ulvene, mens de har måttet si nei til det meste

av det som ellers ble krevd. I alle fall de mer konservative biskoper kalkulerer nok med at Vatikanet likevel sier nei, og da er det liten risiko knyttet til en slik anbefaling!

Det er lite som tyder på at kvinnelige diakoner er noe vi kan forvente å se i nær fremtid. I de utførlige «retningslinjene for permanente diakoner» som kom fra Vatikanet våren 1998, er det overhodet ingen antydninger om en slik mulighet. Disse dokumentene tar ut-

gangspunkt i den mannlige diakons plass innenfor det felles ordinasjonssakrament og bygger det øvrige stoff omkring dette. Signalene skulle være tydelige nok. Oppfatningen at bare menn kan inneha et embete som krever ordinasjonens sakrament, har en dominerende plass også i synet på diakonatet, og det skal nok mye til før man endrer noe på en slik hevdvunnen praksis.

St. Olav Tidsskrift og St. Olav Bokhandel gratulerer grafikerens, bokkunstneren og forfatteren

Ørnulf Ranheimsæter

som nylig fylte 80 år.

I fjor ble Ranheimsæter hedret med Fritt Ords pris for "fremragende essaykunst"; nå foreligger to bøker fra hans hånd, en gjenutgivelse og en nyutgivelse:

Tro og vantro

Andresen og Butenschøn 1998 (første gang utgitt 1958)

Kunsterens etiske ansvar

Thorleif Dahls Kulturbibliotek, Ashehoug 1999

"Gled eder med mig, for jeg har funnet sølvpenningen som jeg hadde mistet" Fra "De fire evangelier", illustrert av Ørnulf Ranheimsæter, Dreyers Forlag 1970. St. Olav Bokhandel, Akersveien 14, Oslo, har boken.

12 Gunnel Vallquist - Kirkefornyelsens eminente formidler

Gunnel Vallquists dagboksopptegnelser fra Det 2. Vatikankonsil (1962-65) kom i bokform i 1966 - nå foreligger de i nyutgave i ett bind, med en prolog 1998 og en epilog. Med sine dagbøker fra konsilet leverer Gunnel Vallquist fremragende journalistisk håndverk - ryddig og innsiktsfullt - som tåler å bli forevigtet i bokform. Hun var en av de aller første katolske journalister som satte kritisk søkelys på egen kirke - i Norden var hun den første. Hun ble senere professor og er medlem av Svenska Akademien, som bl.a. deler ut Nobels litteraturpris. Gunnel Vallquist regnes i dag som en av de fremste kulturpersonligheter i Norden. Det er vel verdt å lytte til denne reformkatolikk, som aldri har lagt skjul på at det er Kirkens reformteologer som står henne nærmest, ikke tradisjonelistene i kurien.

Prolog 1998 - epilog

I den meget korte Prolog 1998 viser Gunnel Vallquist til den bakgrunn Det II Vatikankonsil fant sted mot - nemlig motreformasjonen og anti-modernismen. Mot en nesten enerådende skolastisk teologi hevdet de nye teologene som etterhvert kom frem med sine verker, retten til teologisk pluralisme i Kirken og en fornyet kontakt med kristendommens kilder: Bibelen, liturgien og kirkefedrene. Konsilet pave Johannes XXIII sammenkalte alle Kirkens biskoper til, var et allment kirkemøte. Oppdraget Paven ga sine biskopelige medbrødre var å få frem en fornyelse i Kirken, *aggiornamento*, en ajourføring. Konsilet var ikke en læremiddelprodusent, skriver forfatteren. Det var en hendelse, en stor og enestående begivenhet.

Baby Johannessen - er seniorjournalist med bakgrunn i dags- og fagpressen.

En minoritet kjempet mot fornyelsesarbeidet, med en kjerne i kurien. Fordi denne minoritet i alle år etter konsilet åpent eller skjult har kjempet for å komme tilbake til førkonsiliære ordninger i Kirken, mener forfatteren at hennes bok har fornyet aktualitet; det er denne anmelder helt enig i.

Epilogen er interessant. Forfatteren gjennomgår utviklingen i de årtier som har gått siden konsilet, og påviser sviket mot dets ånd og beslutninger på mange hold i kirken, til tross for at konsilets beslutninger er absolutt forpliktende for kirken i vår tid. Gunnel Vallquist imøteser et nytt konsil, og håper da det blir lagt langt borte fra Roma, kanskje i Rio de Janeiro, Bombay eller Johannesburg?

Kontaktnett

Gunnel Vallquist gir oss et fantastisk innsyn i konsilets arbeidsmetoder, tautrekkingen mellom de forskjellige teologiske fraksjoner osv. Det gir oss en mulighet for også å forstå hva de teologiske debatter og alt

tilsynelatende ordkløveri gikk ut på - der lå teologiske realiteter bak. Fra Gunnel Vallquists mer selvbiografiske bok «Katolska læroår» som kom i 1996, vet vi at hun allerede på 1950-tallet i Paris og Roma befant seg i en krets av katolske teologer som senere altså skulle få stor betydning i forbindelse med Det 2. Vatikankonsil. Som den dyktige journalist hun var, benyttet hun sine kilder maksimalt under konsilet, og de på sin side hadde en god formidler i den svenske stjernejournalisten. Det forklarer hennes utrolige innsikt i hva som foregikk selv om konsildørene var lukket for pressen! Hun må ha nydt stor tillit blant konsilfedrene.

Etter over 30 års tidsspenn, har forfatteren nå overmannet journalisten fra dengang og «frigitt» kilde-navnene. Nå vet vi hvem disse samtalepartnerne var, og den foreliggende bok får i tillegg til sin journalistiske verdi, en klar kirkehistorisk kildeprofil. Gunnel Vallquist må til enhver tid ha visst hvor hun skulle gå - enten det gjaldt pressekonferanser, foredragsmøter, restauranter osv.. Hun gir et artig bilde av prelatenes liv utenfor konsilsalen. Mange biskoper trengte seg sammen i forelesningssaler for å lytte til reformteologene, når de holdt sine foredrag langt unna konsilsalen. Mange av konsilfedrene dukket også opp på pressekonferansene for å få vite nytt fra konsilet (!) og for å meddele seg. Taushetsplikten var på en måte underforstått, men den neglisjerte de svært ofte, rett og slett fordi kurien brukte alle midler, også pressemeldinger, for å torpedere reformforslagene.

Lengsel etter det hellige

Vi ser en helt ny interesse for de kultiske sider ved kirkens liv, sier Ralph Ditlev Kolnes, sokneprest i Uranienborg menighet, Oslo, i en samtale med Aftenposten. - Våre vestlige samfunn er mye preget av ord, samtidig ser vi en lengsel etter det håndfaste, det konkrete, det hellige.

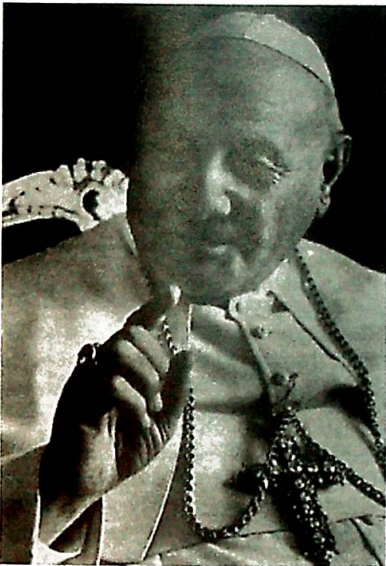
Rundt oss ser vi i dag masse nyreligiøse

bevegelser, fra spåkoner til terapi. Det vrirler av tilbud, og jeg tror dette avspeiler folkets lengsler: En stor utfordring til en ofte døsig kirke, som reagerer med forskrekkelse. Men jeg tror dagens utvikling snarere er en stimulans til å hente frem elementer fra kirkens skattkammer.

Minneplate for pavebesøket

Onsdag 2. juni var det 10 år siden pave Johannes Paul II besøkte Trondheim. Søndagsbladet, som utgis av St. Olav menighet i Trondheim, forteller at i den anledning ble det feiret høytidelig messe i St. Olav, og under messen ble en minneplate, innfestet i veggen, velsignet. Minneplaten er laget av den polske kunstneren Tadeusz Szpunar fra Krakow.

Det ble også vist en utstilling. "Pave Johannes Paul II på verdens frimerker."

Johannes XXIII. Det 2. Vatikankonsils opphavsmann. Ill. fra boken.

parten i årene 1962-1965.

På en fin måte får Gunnel Vallquist frem at konsilets målsetning ikke var kirkepolitisk-juridisk, som kurien trodde, men evangelisk-økumenisk. Det var dette siste Johannes XXIII og senere Paul VI sto fast på.

Den gamle Pavens sykdom ved slutten av konsilets første sesjon skapte imidlertid stor bekymring hos konsilfedrene. Johannes XXIII frisknet ikke til og døde i 1963. Hans etterfølger ble kardinal Montini - som Paul VI.

Gunnel Vallquists beskrivelse av dokumentenes frem- og tilbakegang, er som en spennende kriminalroman. Mens man leser, tenker man: «Hvem vinner?»

Den katolikk her i vår fjerne utkant som måtte tro at alt som foregår i Vatikanet, er en søndagskole for snille tjenere, advares herved. Den protestant eller ikke-troende som måtte tro at Paven er eneveldig, anbefales å la seg belære av Gunnel Vallquist. Selv den frommeste, selv den intellektuelt sterkeste pave motarbeides av omgivelsene - når han viser tegn til reformiver. Stikkordet for kurien er: *trenering*. Det var det som ofte skjedde med konsildokumentene fra kuriens side, når biskopene med stort flertall hadde votert for fornyende tekster.

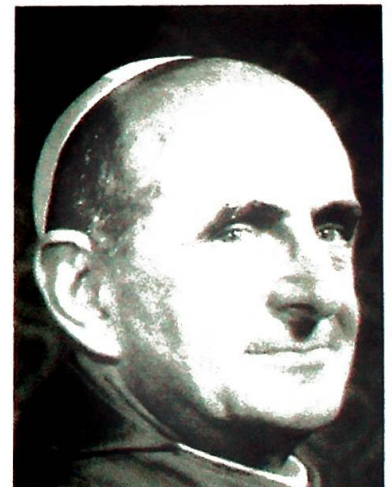
Kirkemøtets innhold

Nå kom jo ikke biskopene fra hele verden sammen til dette kirkemøtet for å krangle i månedsvis om kommaer og punktum. Gunnel Vallquist får på en fremragende måte frem - ofte med eksempler og sitater som gir sakene mer liv enn de rene teo-

logiske tekster - hvilken indre kirkeform det dreier seg om..

Vi som satt her hjemme og fulgte spent med i det som skjedde den gang, kan nå nok en gang glede oss over de forsamlede biskopers reformiver. Flertallet av dem fulgte virkelig opp Johannes XXIII's tanke om *aggiornamento*, oppdatering, fornyelse.

Det dreiet seg om kirkens selvforståelse, om liturgien, om biskopenes plass og tjeneste, om legfolkets plass og ikke minst: om økumenikk, forholdet til de andre kristne kirker og samfunn og til ikke-kristne religioner. Det dreiet seg om å se Kristus som Kirkens hode, og Paven som en Kristi første tjener, ikke Kirkens hode. Det dreiet seg om å få bort juridisk og makt-sentralistisk rusk og rask som hadde hopet seg opp i motreformasjonens farvann, og finne tilbake til evangeliene, kirkefedrene og den sanne tjeneste og misjon.

Paul VI som førte konsilet i havn. Ill. fra boken.

Konsilets arbeidsmetoder

I en kort anmeldelse kan det ikke være relevant å gjengi noen av de mange detaljer forfatteren gir av Det 2. Vatikankonsils forretningsorden. Den var slett ikke uten dramatiske situasjoner, fordi kurien på forhånd hadde posisjonert seg i en rekke av møtets toppverv. Det tok tid før biskopene kom i samme travet; men da biskopene etterhvert ut i konsilets første sesjon i 1962 fikk summet seg og fant sine naturlige talsmenn, først og fremst geografisk, men også teologisk, begynte møtet å ta form. Midt imellom og som spydspiss sto Paven - først Johannes XXIII, og senere Paul VI, som videreførte sin forgjengers intensjon. Konsilets arbeid kunne derfor gå sin gang, og ble avsluttet etter fire sesjoner. Hver sesjon varte ca. 2 måneder på høst-

Slik burde alle kirkeledere veilede
Ovenstående uttalelse gjelder pave Johannes Paul II. Karakteristikken skriver seg imidlertid ikke fra en begeistret pavetilhenger. Det var i Det Norske Bibelselskaps informasjonsblad vi nylig kunne lese følgende, skrevet av selskapets generalsekretær, Gunnleik Seierstad:

Det er på sin plass å spørre om ikke liberale norske katolikker og ivrige protestanter ofte blir for lettvinne i sin kritikk av

pave Johannes Paul II. Tar en seg tid til å lese hans læreutsagn i sentrale etiske spørsmål, er det lett å se at de viktigste argumenter oftest er hentet fra Bibelen.

Slik burde alle kirkeledere veilede. Dermed kan argumentene etterprøves av enhver våken bibelleser som tar Jesu ord alvorlig: "Dere farer vill, fordi dere ikke kjenner Skriftene og heller ikke Guds makt." (Matt 22,29)

Kubas katolske studenter

Etter pave Johannes Paul IIs besøk på Cuba i fjor, er det blitt noen lettelser for landets kristne, hvorav det store flertall er katolikker. Nylig meldte det tyske katolske ukemagasinet "Christ in der Gegenwart" at den første katolske studentforening på Cuba siden den sosialistiske revolusjonen nå var grunnlagt.

14

Her makter forfatteren å gi oss et innblikk i debatten under konsilet som er til å få forstand av. Alle som på noen måte har beskjeftiget seg med Det II Vatikankonsils resultater, vil ofte kunne si: «Var det slik det foregikk?» eller «Gudskjelov at Paven grep inn og stoppet kuriens trenering.»

Gunnel Vallquist på den tid hun var Svenska Dagbladets og Morgenpostens korrespondent ved konsilet.

Foto: St. Olav

Ingen må tro at Gunnel Vallquist utelater integristenes - de reformfiendtliges - synspunkter. De kommer også frem. Iblant tillater forfatteren seg å være litt syrlig og ironisk overfor enkelte av integristenes fremstøt og argumentasjoner. Flertallet av kirkens biskoper, hvilken verdensdel de så kom fra, fant etterhvert som de fire sesjoner skred fremover, at den romersk-katolske kirke var overmoden for en reform!

Persongalleriet

Gunnel Vallquist lar oss bli kjent med et persongalleri av kirkelige

Fra "Dagbok från Rom" (s. 90):

Det kan vara skäl att berätta något om olika prelaters livsstil, hemma och här i Rom. Biskoparna i Sydamerika är ofta oerhört starkt inställda på sociala reformer och kyrkans ansvar härvidlag. Då och då kommer en ny rapport om att en biskop eller ett helt episkopat (det peruvianska, exempelvis) delar ut sin och kyrkans jord till fattiga bönder. Biskopen av Natal i Brasilien, Sales, avbröt byggandet av sin katedral för att först låta bygga arbetarbostäder, och han har också satt i gång en energisk kampanj för en rättvisare jordfördelning. En colombiansk ärkebiskop, Botero, "omvänd" vid en pingstreträtt ledd av fader Lombardi, "Guds mikrofon", har flyttat ut ur sitt ärvda biskopspalats (familjegendom) och gjort om det till skola för arbetarorganisationer. Själv har han installerat sig i en förstad, där han delar sina måltider med arbetare i trakten. Något liknande har biskop Dien av Cantho i Vietnam gjort, och även biskop Mar Gregorios från Sydindien. Och kardinal Lercaro i Bologna har adopterat en hel rad fattiga pojkar, föräldralösa genom någon katastrof; de delar hans måltider och utbildas (till vad de vill) på hans bekostnad. En biskop som jag inte vet namnet på önskar till den grad förstå de fattigas villkor och komma dem nära, att han - förmodligen också som ett slags bot- och vallfärd till conciliet - begav sig till Rom klädd som luffare, gick till fots i den utstyrseln trettio mil, tiggde sig fram och sov i det fria. Och somliga biskopar är helt naturligt fattiga (jag vet exempel på mycket nära, skandinaviskt håll). En prelat från en annan världsdel hade nått och jämnt respengar till Rom; väl anländ till Le Havre fortsatte han i andra klass sittvagn till Rom, blev bjuden på enkel matsäck av andra resenärer.

Här i Rom bor de flesta i kloster, prästseminarier eller pilgrimshärbärgen, men nordamerikanerna bor ofta på de bästa hotellen. De är chockerrande rika, men man bör i rättvisans namn också komma ihåg att inga är mer generösa än de.

digniteter - biskoper, prester, fagteologer og pressefolk som mange av oss vil kjenne av navn, ha lest verker av eller knapt har hørt om. Forfatteren menneskeliggjør dem, rettferdiggjør deres ståplass, gjør dem til våre hjemmelmenn for den kirkelige fornyelse.

Konklusjon

Med nytgivelsen av «Dagbok från Rom» har Gunnel Vallquist gitt sin kirke en gave til årtusenskiftet som vil være der, så lenge det skrevne ord består i verden. Ord om den romersk-katolske kirkes smertefulle fornyelse gitt oss lesere av en eminent formidler. Gunnel Vallquist turde og tør fortsatt være journalistisk kritisk - i evangelisk ånd. Et

strålende eksempel til etterfølgelse for alle katolske journalister og skribenter i hele verden!

To trykkfeil må rettes opp: Rieber-Holm skal nok være Rieber-Mohn! Og tegneren Sylvia Agid var vel i Roma i 1964, ikke 1944?

Et navnerregister gjør boken hendig som oppslagsverk.

Gunnel Vallquist

Dagbok från Rom

Andra Vatikankonciliet - en kamp om fornyelse.» (614 sider)

Artos Bokforlag 1999.

(St. Olav har "satt" nok en anmelder på Vallquists bok - i neste nr. er det teologen Aage Haukens tur.)

Rolf Jacobsen - hvem var han, hvem er han - idag? 15

«Det er mange gåter i Rolf Jacobsens fotspor,» skriver *Ove Røsbak* i sin bok *Rolf Jacobsen. En dikter og hans skygge*. Det er jeg svært enig i. Jo mer en leser, dess mer undrer en seg. Det er som det skulle være to personer en har for seg, Rolf Jacobsen 1 og Rolf Jacobsen 2, skjebnesvangert forbundet med hverandre.

«En dikter og hans skygge» kaller Røsbak boken. Og en ser: en høy, mager, noe sammensunket mannsskikkelse som står der som på en sokkel, han kaster en lang skygge, har nesten noe spøkelsesaktig, gjenferdsaktig over seg. Men som lesningen skrider frem, skrumper skyggen inn, blir mindre, snart er den borte. Skikkelsen der oppe - se, der er han gått ned fra sokkelen, skyggen er borte, tilbake står dikteren, lys levende, et menneske, en dikter å bli glad i, fordi han er en gudbenådet kunstner, fordi han er en som ser, en som forstår, fordi han har et budskap som angår en, har viktige ting å si oss i denne vår forvirrede, kaotiske tid, nesten søndersprengt som den kan synes å være nå like før 2-tusenårsskiftet.

Mange kjenner vel nå historien om hans fortid som redaktør i en nazifisert AP-avis under okkupasjonen 40-45, vet han ble dømt som landssviker i 1945 og fikk en dom på tre og et halvt års straffarbeid. Røsbak gir oss noen momenter til forklaring av det: født overfølsom, et hjem der foreldrene ikke trakk sammen, faren lege og tannlege, men upraktisk, handikappet - han hadde pukkelrygg, - uten særlig suksess i arbeidslivet, dårlig forsørger, - moren med sosiale pretensjoner, med et sterkt forventningspress

rettet mot de to sønnene, siden mannen sviktet der, frustrert til bristepunktet, til hun til slutt dro sin vei, reiste land og strand rundt på jakt etter arbeid. Hun holdt forbindelsen med familien, men kom aldri tilbake til ektemannen. - Så ungdomstiden hans, på jakt etter trygghet, noe fast å holde i, ofte pengelens, henvist til slektingers velvilje, uten stadighet i studiene, da det kom så langt, - en ungdomskjærlighetshistorie som endte blindt, - hun fant en annen; inntil han omsider får utgitt sin første diktsamling i 1933. Da er han 26 år. Debut-samlingen ble fulgt opp noen år senere av en samling nr. 2. Da er vi kommet til 1935, arbeidsløshetens år i Norge. Han flytter fra Oslo til Flisa der faren holder til som skoletannlege, blir aktiv i arbeiderbevegelsen, havner i journalistikken, møter en jente han blir glad i og hun i ham. Ekteskapet vinker i det fjerne. - Så kommer tyskerne, konge og regjering flykter, det blir krig oppgjennom hele Norge. Inntil styresmaktene reiser fra landet med gullbeholdningen ombord. Da sitter Rolf Jacobsen som bestyrer av Arbeiderparti-prensens Flisakontor. Han synes han kjenner seg sviktet av konge og regjering, motløs over politikken som har vært ført, mangelen på effektiv mobilisering, forvirringen denne første krigssommeren: NS som opptrer på skueplassen, okkupasjonsmaktens parole om at veien til frihet for landet går gjennom Nasjonal Samling. Han lar seg fange inn av den, melder seg vel til dels under press inn i NS 16. oktober 1940.

Så blir han innsatt som redaktør i Kongsvinger Arbeideravis, overtar etter Aksel Zachariassen. Han blir senere sendt som fange til Tyskland. Det kan ikke ha vært morsomt for Jacobsen. Overfor Zachariassen hadde han nektet for at han var NS da han i sin tid gjorde sitt til at Jacobsen fikk redaktørstillingen på Kongsvinger.

Men skrive må han jo, og skriveferdigheten hans fornekter seg ikke. Han er, har alltid vært en flink skribent, han driver bladet frem, abonnenttallet stiger. Dyktig er han, får til ting, og en rimelig mann er han også. Det skussmålet får han også siden av dem på den andre siden da tingene endrer seg.

Men han er og blir på den gale siden. Da freden bryter løs i -45, blir han arrestert, og han får en streng straff, tre og et halvt års fengsel, - blir soningsfange på straffarbeid, avtjent delvis på Kongsvinger festning, delvis på tømmerhogst, det vil si, han blir lagetets kokk, det gir ham en del tid for seg selv i koia, når resten av laget er på hogst.

Det er lederne han har skrevet i avisen sin, han har blitt dømt for. Riktignok er de vel diktert av okkupasjonsmakten og dens leiesvenner, men han har satt sitt personlige stempel på dem, signert dem med J. og vel også ment det som sto der. Han har trodd på den sosialistiske delen av nasjonalsosialismen. Kapitalismen, det kapitalistiske system, som han syntes England representerte, var han sterkt imot. Han hadde en fortid som Clarté- og Mot Dag-sympatisør - det er underlig, det hele, men vel ikke helt uforklarlig? - Men det som kan undre en under og etter lesningen av boken, er at han så iherdig kom til å nekte for NS-medlemsskapet i alle år etter krigen. Han hadde vedgått det i politiavhørene, riktignok, det fantes jo papir på det, men altså siden? Var det for pinlig da han siden kom til annen innsikt?

Før krigen hadde han riktignok skre-

Ingrid Høivik - er pensjonist, men var tidligere bibliotekar ved universitetet i Oslo. Hun tilhører St. Olav menighet.

Viktig med allianser

“Nesten i enhver sammenheng har jeg mer felles med religiøse folk enn med de ikke-religiøse,” sier humanetikeren Dag Endal, vel kjent som leder for Miljøheimevernet.

I Vårt Lands serie “Min tro” uttaler miljøverneren med bestemthet: “De avgjørende frontene i dag går mellom mennesker med et verdiforankret livssyn, de som tror på noe og vil noe, og de som sverger til markedskreftenes frie spill. Derfor er det

viktig med allianser mellom alle som vil det gode.

Kanskje har kirken en viktigere rolle å spille i miljøarbeidet enn miljøbevegelsen selv,” undrer naturverneren. Og fortsetter: “Fordi kirken med sitt fokus på ansvar og åndelige verdier bedre kan være en motvekt til den ureflekterte forbrukeraloppen som rir samfunnet.”

Motstand på grunn av manglende kjennskap?

“Jeg tror det er viktig at den sosialistiske bevegelse får et mer fornuftig forhold til kirken og de kristne organisasjoner,” sier Bernt Bull, Ap-politiker og generalsekretær i Avholdsfolkets Landsråd, til bladet “Brorskap”, som utgis av Kristne Arbeideres Forbund.

16

vet om torturkjellerne engang, men bildene av Hitler-Tysklands fremferd mot sine motstandere - konsentrasjonsleirenes redsler, mordet på jødene, umenneskeliggjør.

Parolen dengang blant folk var hård; isoler medløperne. Rolf Jacobsen gikk gjennom en krise mens han sonet straffen, en livskrise og en religiøs krise. Røsbak skriver i boken om en slik dag i skjærsilden: «Han ber for Petra (kone) og ungene, for sin mors sinn og helse, og forat hun og Petra skal bli glade i hverandre. Å, måtte de bare forsones, og måtte det gå godt for Trond og Bjørn, måtte det vonde i oss dø. Og i vårt folk. Det sitter Rolf Jacobsen på knær i Damkoia og ber om. Måtte det skje noe for oss fanger. Måtte Olavs kirke slå rot på ny. Måtte jeg få ånd og vilje i min diktning og i mitt arbeide. Måtte jeg glemme meg selv og min sladderaktige tunge, og alltid tenke på andre først. Og takk til Gud fordi han lar dette hende oss, at vi er kommet i hans smeltedigel, at ikke alt må være slagg. Olavs kirke tiltaler meg stadig, men jeg må ha en tydelig finger og ber om den.» (Røsbak, s.289, med kildehenv. til R.J.s dagbok.) Tre år etter frigivelsen konverterte Rolf Jacobsen til Den katolske kirke.

Årene etter han ble fri mann, ble imidlertid også vanskelige. Han fikk ikke arbeid. Ingen ville gi en tidligere landssvikfange jobb. Han levde på sul-tegrensen, var alene, sosialt utstøtt, til han omsider fikk en underbetalt stilling som medhjelper i en bokhandel på Hamar. Petra og guttene måtte fortsatt bo på Kongsvinger. Han besøkte dem med lange mellomrom. Reisen var dyr. - Slik gikk 8 år. Men Petra sto bi. Hun må vel kunne gå over i historien som et mønster på en god kunstnerkone. Hun hadde et lyst og lett sinn, var arbeid-som, praktisk, hun forsørget dem med sømmen sin i de harde årene, - og hun

Endelig journalist igjen! Rolf Jacobsen på sitt knøttlille kontor i Hamar Stiftstidende. Ill. fra boken.

berget denne kunstneren, denne dikteren sin gjennom striden, kaoset han hadde stelt til for seg og sine, - skrev brev, appellerte til folk med innflytelse, skaffet midlene til veie som berget dem gjennom. Gyldendals direktør var raus. - Han ga oss til gjengjeld diktningen. 12 diktsamlinger ble det gjennom årene, dikt som av både leg og lærd regnes for epokegjørende, nyskapende, - inntrykk sett og sanset på en ny, unik måte, originale, vekkende, med en rytme, en sang i seg tross sin frie, ubesværede form. Men ingen må la seg lure. Det ligger årelangt arbeid bak disse så tilsynelatende lettflytende strofene. Noen enkelte kom til ham fiks ferdige, riktignok, men ellers lå det langt arbeid bak - skal vi tro forfatteren på hans ord. Og det skal vi.

Diktene hans har vakt oppsikt også ute i verden. Han er en av våre mest oversatte diktere. 22 fremmede språk er han oversatt til. Det kan han takke for-

men sin for. Billedspråket han brukte, har latt seg overføre til andre språk, slik er han heldigere stilt enn f.eks. en dikter som Olaf Bull med hans strenge, metriske form.

I diktene sier Rolf Jacobsen sannheten på den måten han kunne det.

Ett av dem kaller han rett og slett for «Sandheten»:

«Sandheten står utenfor døren din.
Klærne i laser. Hun er syk.
Hun har et barn på armen.
Hun vil inn.
Hører du hundeglammet.
Hun er redd.
Hva gjør du? Lukker du opp
vil det forandre livet ditt.

Nøler du?
Du også.

Fra Nattåpent, s.14)

Det er kommet en biografi til om Rolf Jacobsen. Hanne Lillebos bok «Ord må en omvei» har sin styrke i behandlingen av diktene hans. Fra en litt treg begynnelse er det som hun tar et sprang frem til de kapitlene som handler om årene fra 1933 og fremover. «Jord og jern» kom da.

Der hvor diktningen spiller hovedrollen i boken, gir hun av sitt eget sinn; der er hun helt på bølgelengde med sitt intervjuobjekt. Lillebo tok kontakt med Rolf Jacobsen i forbindelse med en hovedoppgave i nordiske språk hun skrev på om ham. Hun var en hyppig gjest i hjemmet hans på Hamar fra 1992 og til hans død i 1994. Det er altså et vitenskapelig verk en har for seg, og det fortjener nok en anmeldelse som går mer i dybden enn jeg kan gjøre her. Men så meget våger jeg å si:

Jeg tror diktene fra etterkrigstiden skiller seg fra førkrigsårene ved en dypere tone, bærer bud om et rikere følelsesliv, en større varme.

Det er blitt satt spørsmålstegn ved at

“Arbeiderpartiet burde ikke være så provoserende i sine uttalelser,” mener Bernt Bull. Som viser til at “motstand ofte skyldes manglende kjennskap. Det finnes veldig mye sosialt engasjement i menigheter og kristne organisasjoner! Men det er dessverre ikke det som får mest oppmerksomhet i pressen. En må kjenne til forholdene for å vite hvor mye verdifullt arbeid som utføres.”

Bibelsk vekkeklokke

Folk i Githunguri-landsbyen nordvest for Nairobi har det vel stort sett som andre landsbyboere i Kenya, bortsett fra én ting: De våkner ikke opp om morgenen til fuglesang og hanegal. De vekkes av bibelord fra høytaler på prestegårdstaket.

Pastor Godfrey Ngugi er ansvarlig for den originale vekkeklokken. Utstyrt med en

radio og et utvalg kassetter setter han i gang en daglig time høylytt bibellesning. Og folk samler seg foran huset for å høre. Får pastoren klager over morgenbråk? De eneste klagene kommer hvis han er ute og reiser, og morgenlesningen uteblir.

NYTT OM BIBELEN

Rolf Jacobsen ikke fortalte alt om sin fortid. Han benektet medlemsskapet i NS. Det skriver Hanne Lillebo i sin bok, det sto også i et intervju Knut Faldbakken hadde med ham for Vinduet i 1975. Også Olav Vesaas spurte ham om det da han intervjuet ham for NRK for noen år siden. Men heller ikke da ville han vedgå det. Vesaas har også gitt ut en bok, bygget på intervjuene.

Jeg tror Rolf Jacobsen hadde hatt for hard medfart i livet. at han ikke kunne gi eller si mer enn han gjorde. Han hadde erfart, ikke bare fengsel, dom og soning, men også årene med sosial utestengning i årene etterpå. For en mann med hans finstemte nervesystem - han sa selv han var utstyrt med dobbelt sett antenner - kan det vel ha låst seg for ham da.

En kvinne som hadde sittet i konsentrasjonsleiren Ravensbrück under 2. verdenskrig, spurte engang etter et foredrag om ham: «Sa han noen gang at han angret?»

I Hanne Lillebos bok «Ord må en omvei» fortelles en episode: Bokhandler Gravdahl på Hamar, som var den som til slutt ga Rolf Jacobsen arbeid, spurte ham engang om det samme.

Jacobsen hadde svart på Gravdahls annonse om medhjelper til bokhandleren sin. Gravdahl ba ham så å komme til en konferanse. Jacobsen dro avgårde til den uten store forhåpninger, forteller han selv. «Men han (Gravdahl) var hyggelig. Vi gikk på Astoria Hotell her og tok en kopp kaffe sammen. Han spurte om jeg angret. «Nei» sa jeg. «Det kan jeg ikke svare på på mange år ennå. - Jeg visste ikke, men han godtok det». «Ord må en omvei», (s. 237)

Det får kanskje vi også gjøre.

Han var en sky mann, Rolf Jacobsen. Jeg tror den eneste måten å komme ham inn på livet og kanskje få et slags svar, er å lese diktene hans, ikke en, men mange, mange ganger. Da kanskje

«Rolf Jacobsen som i sitt liv møtte motgang, valgte feil, tok sin straff, valgte taushet, ble katolikk - mang en gang så han at bildet var ondt, bildet var av jern, bildet ikke til å viske ut. Ansiktet var knust.

*Himlen flådd av hete og solens piler
bryter øyeneplene ned og fluene
som ingen har forlatt og time etter time
stillheten hjelpeløst fugleskrik*

Andre ganger lot han bekken gå i engen, ubesværet, som om lykken fantes, tankens fri flukt, tilværets sang:

*Sommerbakkens lille hvite panne
er full av tanker den ikke kan holde fast på
og hører til i en annen verden, krystallren
men flyktigere, alltid musikk.*

En tredje gang kommenterte han livet blant menneskene som iaktatt av gamle veggur, tikk-takk, tikk-takk, slike med «vennlige ansikter» og «en rolig likesælhet i sitt vesen/som om de hørte til en annen slekt enn vår:

*Nu er de gjester her og nikker til vår kummer
med lavmælt visdom ved vår seng: Det går,
ja, ja, det går, det går.»*

Fra Jan Erik Vold: Storytellers, s.70-71.

åpner de seg for en. Og om en ikke finner svar på akkurat det spørsmålet, finner en kanskje svar på litt av hvert annet, - hvor risen gjemte hjertet sitt, for eksempel?

En ting til; det er særlig hos ungdommen, de som skal arve denne jorden, vårt felles tilholdssted, han har vunnet gehør hos, selv om han også har fått gode venner blant sine jevnaldrende innen åndslivet.

Han døde 20. februar, 1994. 87 år gammel.

Ove Røsbak:

En dikter og hans skygge (463 s., ill.)
Gyldendal, Oslo 1998

Hanne Lillebo:

Ord må en omvei:
En biografi om Rolf Jacobsen
(507 s., ill.)

*For jeg har så langsomme ord
og ingen glans i mine hender.*

Fra diktet “Morgenbønn (Matutin) i “Alle mine dikt”, 1996

Om katedralen i Oaxaca

Katedralen i Oaxaca (Sør-Mexico) har veldige - og vidåpne - dører. Fuglene flyr hit og synger oppe under kuplene. - På søndager er det messe annenhver time hele dagen fra klokken åtte. Fullt benker. Mange står. Noen kneler. . .

Det er Erik Hillestad (Kirkelig Kulturverksted) som forteller fra et Mexico-besøk tidligere i år. I hans beskrivelse blir katedralen "Guds store favn på torget.

Himmelen har senket sin modervinge over menneskenes sted, plazaen. Byens hjerte. De favnes av Guds evige omsorg og søken etter sine forvillede barn.

Jeg kjenner at jeg får næring til en drøm: at vi i Norge skal trosse våre to vintre: Den vakre, hvite som får oss til å stenge dører og sikre vinduer, og den stygge som lar det gå tele i sjela, slik at vi blir gjerrige, forsiktige og mistenksomme. Tenk om vi gjorde det vanlig å holde kirkene våre åpne og gjøre Guds sted tilgjengelig!

Kanskje er det en viktigere form for menighetsarbeid enn mye av det vi steller med? Det koster som alt annet tid og penger, i form av menneskelig nærvær og økt behov for vedlikehold av bygninger. - Penger har vi rikelig av. Tid er det kanskje verre med? I Oaxaca har de ikke penger. Men tiden gror mellom fingrene på de fatige, og Gud har gitt byen en overflod av generøsitet.

18 Paven i Polen: Hjemkomst og avskjed

I skrivende stund er det en snau uke siden paven sa farvel til sitt hjemland - etter sitt syvende besøk. Eller var det åttende? Nyhetsbyråer og medier ble ikke helt enige seg imellom: Tallene varierte fra fem til åtte! Enighet var det dog om at reisen sannsynligvis var den aldrende paves siste Polen-reise. I hvert fall var dette hans lengste opphold i hjemlandet: I 12 dager var han underveis, på kryss og tvers - også det en indikasjon på at det dreiet seg om et siste gjensyn.

Enighet også blant kommentatorene om at reisen langt på vei fortonet seg som en triumfferd - fra Solidaritets-byen Gdansk via de vakre, men fattige masuriske områder i nordøst til Warszawa midt i landet, derfra sørover til Krakow og hjembyen Wadowice i sør. Med diverse mellomstasjoner og et vell av ulike gjøremål i tillegg til lange festliturgier: saligkåring av hele 108 martyrer fra nazitiden, hvor paven klokt minnet om "det skjulte martyrium som ofte finner sted menneskehjertets dyp", og at det finnes "både et legemets og et hjertets martyrium"; møte med Polens øverste rabbiner; tale i det polske parlament; møte med den polske bispekonferanse, med representanter for andre kirker og religioner, med universitetsslærere og professorer, og med en bondefamilie i en landsby nær Lyck, "hovedstaden" i Polens "tusen sjøers land". Et morderisk program selv for langt yngre folk enn den 79 år gamle, etter hvert tydelig gebrekkelige pave. Knappe to hviledager i det tidligere klosteret Wigry (som under kommunismen var ettertraktet statshotell for partipamper), omgitt av skog og vann, var den "ferie" han fikk - man hadde unnet ham så meget mer. For hit, til de vakre masuriske sjøer, kom han som ung, dro omkring i kano - og hit lengtet han alltid tilbake.

Men - en pavereise er ingen ferie. Og heller ingen billig affære: "heavy" sponsing fra polsk næringsliv lå synlig til langs veien der popemobilen for frem. . .

Mediene, også her hjemme, har gitt biter og brokker av bildet; ikke å vente eller forlange at alt skal komme med. Neppe ønskverdig, heller, for den saks skyld. Det tør være grenser for hvor mange jublende polske katolikker "man" er tjent med å oppleve på skjermen. For hva jubles det for? For mennesket Karol Wojtyla, for pave Johannes Paul II, for verdens mest berømte polakk, for fedrelandet? Eller for det glade budskapet denne utrettelige evangelisten presenterer og representerer? Her er mangt, og ikke minst følelser, flettet i hverandre i en nærmest uløselig knute. Men ett synes temmelig klart, ifølge observatører og insidere: Store menneskemengder og voldsom jubel er intet tilforlatelig mål for polakkenes - heller ikke de trofaste kirkegjengeres - oppslutning om de mer omstridte punkter i Johannes Paul IIs teologi og virke. Og hva troen selv angår, skal den, som kjent, først og fremst vise seg i gode gjerninger. . .

Men jubel og atter jubel var det. Bortsett fra i Krakow hvor paven, på grunn av feber, måtte skuffe de rundt halvannen millioner mennesker som

hadde trosset regn og umilde værguder - mange hadde vært underveis hele natten - for å være med på pavemessen. Messefeiring senere på dagen ved kardinal Sodano, Vatikanets statssekretær ble en noe nedtrykt erstatning, ifølge pressen. Store menneskemengder overalt hvor paven viste seg: 300.000 til morgenmesse i Gdansk, 250.000 til messe i Elblag, etc. etc. Rundt 8 millioner, fjerdedelen av Polens befolkning, flokket seg om TV-apparatene.

Ifølge pålitelige kilder finnes det 36 statuer av Johannes Paul II i Polen. Mange nok? Sannsynligvis kommer der flere. Den ferskeste, rundt 10 meter høy, står foran den gigantiske Maria-kirken i Lyck, som paven innviet under besøket, og som, når den er ferdig, vil romme opptil 25.000 mennesker. Anlegget rommer også en skulptur der kirken ærbødig gis paven som gave. . . Persondyrking?

Det får være som det være vil. For mer vesentlig enn tall og jubel og pavestatuer er, i denne sammenheng, om polakkene har lagt seg på hjerte hva "deres" pave hadde å si, og omsetter dem til praksis. Husker man, etter at jubelen og gledesrusen (det var landsdekkende forbud mot skjenking av alkohol under pavebesøket!) har lagt seg, reisans egentlige innhold? "Gud er kjærlighet" var kjerneordene som ble forklart og tolket igjen og igjen i preken og taler.

Ved ankomsten i Gdansk tok paven opp tråden fra sitt første og skjellsettende besøk i 1979: "Den gang hørte dere meg si: 'Ingen frihet uten solidaritet.' I dag må det hete: 'Ingen solidaritet uten kjærlighet - den kjærligheten som alltid er rede til å hjelpe, som er uselvsk og alltid villig til gi med generøsitet.'" Sine polske bispekolleger oppfordret paven - og det er

Om ord og bilder

“Jeg liker å stille meg selv vanskelige spørsmål og lete etter svarene,” sier grafiker og forfatteren Ørnulf Ranheimeter, nylig 80 år, til Aftenposten. “Å være billedkunstner hjelper langt på vei, fordi yrket krever at du er konkret. Jeg har alltid vært opptatt av at ordene skal gi et bilde av virkeligheten, at de må være frie for teoretisk damp. For at ordet kan bli en bekreftelse på det man erfarer, må bilder tas i bruk.”

Et testamente?

Englands kardinal Hume, som døde den 17. juni, var en lojal og uredd katolikk. Og han holdt sitt ord om å arbeide så lenge kreftene rakk. Da det ble klart at han ikke, som avtalt, kunne holde åpningstalen ved USAs bispekonferansemøte i slutten av juni, fikk han laget et videobudskap, som ble fremført ved biskopenes møte uken etter hans død.

I budskapet heter det bl.a.: “Pave Johannes Paul II bør rådspørre de stedlige biskoper mer, og annethvert år ha et møte med formennene for alle de katolske bispekonferansene.” Slike konferanser ville gjøre det mulig “å innhente direkte og kollektive råd. På den måten ville utallige problemer og motsetninger mellom mellom Vatikanet og de lokale kirkene unngås.”

ikke første gang! - til å gi legfolket mer plass i kirken, samt bidra til “kreative bidrag fra de troende til den moderne kultur”.

I Polen, som i andre tidligere kommunistland, vinner en ubarmhjertig kapitalisme stadig mer terreng, og paven minnet sine landsmenn - men ikke bare dem! - om farene ved den ukontrollerte markedsøkonomi med raske penger, for noen, men langtfra for alle: “Markedslovene gjør at man glemmer menneskerettighetene - og dette skjer i ulik grad over hele verden,” sa paven. Og ga oppskriften på motvekten: “De fattige, hjemløse, tiggerne, de sultende, de utstøtte, de som er glemt av sin familie og samfunnet, er midt iblant oss. La oss søke å leve og handle slik at ingen i her i landet er uten tak over hodet eller mat på bordet.” Det som trengs, i Polen som på verdensbasis, er “storsinnede mennesker som ikke lar seg blende av denne verdens rikdommer.”

Et siste poeng: Montro om Polens ytterliggående nasjonalister har lagt seg på hjerte at paven under sitt møte med landets øverste rabbiner Menachem Jascowicz oppmuntret ham til å sørge for at alle deres såkalte “pavekors” fjernes fra området rundt den tidligere konsentrasjonsleiren i Auschwitz? Polsk anti-semittisme døde ikke i konsentrasjonsleirene slik det overveldende flertall av landets jøder gjorde - den finnes, dessverre, i levende live - dessverre også på kirkelig mark. . .

Om bare deler av pavens visjon for sitt hjemland og dets katolske kirke blir virkelighet, har han fått mye igjen for sin heroiske innsats. Om sponsorene for pavebesøket også vil få det de kaller valuta for pengene, er en annen sak - og i denne sammenheng uinteressant.

UKJ

Kardinal Basil Hume er død

Kardinal Basil Hume, erkebiskop av Westminster og overhode for den katolske kirke i England og Wales, er død, 76 år gammel. Dødsfallet var ikke uventet: Rett etter påske i år fikk Hume, som hadde søkt en rutinemessig lege-sjekk fordi han følte seg så utslitt, beskjed om at han led av fremskreden kreft som ikke kunne opereres, og at han hadde fra to til seks måneder igjen å leve.

“Jeg har til hensikt å fortsette å arbeide så lenge jeg kan. Fremtiden er i Guds hender, men jeg har tatt mål av meg til å oppleve det Hellige År 2000,” skrev kardinalen i et budskap til sin flokk da han med karakteristisk åpenhet fortalte om sykdommen og legenes prognoser. “Jeg føler meg velsignet i dobbelt forstand: For det første er det gitt meg tid til å forberede meg på en ny fremtid. For det annet opplever jeg at jeg - utypisk nok - er rolig og fredfylt.”

Kardinal Hume ønsket ingen oppstuss omkring sin tilstand: “above all, no fuss”, som han sa. Og hans karakteristiske humor og åndsnær-værelse forlot ham ikke. “All denne publisiteten tar livet av meg!” var hans skjeve sidereplikk da han hastet ut fra den første offentlige opptreden etter at sykdommen ble kjent. I slutten av mai ble han lagt inn på sykehus, men kom seg opp av sykesengen for å dra til Buckingham Palace den 2. juni for å motta “Order of Merit”, en av de høyeste utmerkelse dronning Elisabeth kan gi. Han var dypt rørt over dronningens æresbevisning: “Jeg velger å tro at den innebærer en anerkjennelse av den rolle Hennes majestets lojale katolske undersåtter - legfolk, prester og biskoper - har spilt i nasjonens liv,” sa han i en offisiell uttalelse i forbindelse med æresbevisningen. Det

Kardinal Basil Hume - klar til møte med Dalai Lama rundt midten av mai i år.
Foto: CNS

er vel kjent at dronningen på sin side har stor aktelse for kardinal Hume, som hun til tider omtalte som “min kardinal”.

St. Olavs lesere kjenner kardinal Hume fra tallrike nyhetsnotiser, men særlig fra en lengre artikkel her i bladet ved årsskiftet 1998/99, hvor han bl.a. ga innblikk i sin egen vei til bevisst og reflektert kristentro. Noen av St. Olavs lesere vil også vite at kardinal Hume kjente og var glad i Norge: Han har en søster og andre slektninger i Oslo.

St. Olav slutter seg til statsminister Tony Blairs minneord over kardinal Hume: “Han var den personifiserte godhet, en virkelig hellig mann med uvanlig ydmykhet og usvikelig hengivenhet. Han gjorde meget for å inspirere mennesker av alle religioner - også de som ikke har noen.”

Når dette leses, er kardinal Hume stedt til hvile i Westminster Cathedral i London. Selv ville han vel ha ønsket å bli bragt til Ampleforth Abbey, benediktinerklosteret som ligger så vakkert til i en stille dal i Yorkshire, og hvor han trådte inn som ung mann. For det var først og fremst munk han var. Og på gravplaten skal det, etter hans eget ønske, stå: munk og kardinal. Å være munk var hans kall; biskop, erkebiskop og kardinal ble han av lydighet - munkens lydighet mot den kirke han hadde lært å elske fra ungdommen av.

UKJ

Rausere løsninger!

"Det kunne tenkes at norske kirkeledere har ett og annet å lære fra erfaringene i østlige undergrunnskirker," sier Paul Leer-Salvesen, dosent, forfatter og teolog. "I en situasjon der presset utenfra er stort og undertrykkelsen massiv, blir det viktig å skille mellom vesentlig og uvesentlig.

Da spør man hvilke praktiske ordninger

som skal til for å sikre at evangeliet forkynnes. Man spør ikke om dirigenten i Oslo Gospel Choir har et tilstrekkelig avklart syn på homofilt partnerskap til at han fortsatt kan svinge taktstokken foran landets fremste formidlere av musikalsk glede.

Man har ikke lenger råd til å spørre slik. Man finner rausere overganger."

FÆDRELANDSVENNEN

Italia: kristne fordelt på alle partier

Selv om Italia nylig valgte den parti-
uavhengige katolikken Carlo Azeglio Ciampi
til president, så er den politiske katolisismes
tid i Italia uvegerlig over. "Riktignok falt
det legendære Democrazia Cristiana, som i
nesten fem årtier hadde angitt tonen, alle-
rede sammen i 1992/93 under vekten av
korrupsjons- og mafiaskandaler, men deres

20 Baby Johannessen: Norsk priorinne i svensk kloster

- Jeg tror at klostrene er nødvendige oaser i vårt samfunn i dag, og at samfunnet trenger disse oaser. Det er nødvendig at vi stopper opp av og til og trenger inn i stillheten. Alle som vil leve et liv i en gudsrelasjon, må nødvendigvis gjøre det for å oppdage at stillheten er en nødvendig dimensjon i møtet med Gud. Gir man seg ikke tid til det, vil vår gudsrelasjon langsomt kveles ihjel.

Dette sier priorinnen i Røgle kloster i Skåne i Sverige, den norske sr. Else-Marie Bretteville, OP.

Else-Marie Bretteville var aktiv i katolsk ungdomslag på 1950-tallet og gikk i St. Dominikus kirke i Oslo. Hun ble katolikk 17 år gammel og var en aktiv ung katolikk. Myndighetsalderen dengang var 21 år, så da hun fikk klosterkallet, måtte hun vente med å gå i kloster, ettersom hun ikke fikk foreldrenes tillatelse. Hun vokste opp på Ballerud gård i Oppegård (Akershus fylke), som hun fortsatt besøker, når hun får anledning til det.

Etter examen artium var Else-Marie Bretteville au pair i Frankrike, hvoretter hun kom hjem og tok forberedende prøve ved universitetet. I 1959 trådte hun inn i dominikanerinnenenes kloster Dominicaines de Sainte Marie des Tourelles i Montpellier i Frankrike. Dette klosteret feiret nylig sitt 100 års jubileum.

Hun ble kjent med Røgle kloster på en gjennomreise. Da hadde klosteret eksistert i 3 år. Hun bodde i Sainte Marie des Tourelles i 7 år, og senere 2 år i Paris, i et kloster i Soisy, nær dominikanernes lærested le Saulchoir. I le Saulchoir leste hun teologi samtidig med dominikanerpatrene Arne Fjell og Per Bjørn Halvorsen - nå velkjente patre i dominikanernes kloster i Neuberggaten i Oslo. Til Røgle kom hun i 1969, for å bo der som vanlig søster.

Denne intervjuer var ofte gjest i Røgle kloster på 1960- og begynnelsen av 1970-tallet. Vi spør sr. Else-Marie om hun savnet studiemiljøet da hun kom til Røgle?

- Vi ligger nær Lund, så jeg leste litt teologi ved universitetet der. Da kjørte jeg med moped, som jeg hadde fått av mine foreldre.

Det var ganske radikalt rundt Røgle kloster på den tiden og litt udisiplinert. Reagerte du på det?

- Det gjorde jeg. Husk, vi var nettopp ute av mai 1969. Det var faktisk verre i Frankrike, også i klostrene. Mitt klosterliv ble reddet ved at jeg kom til Sverige og kom ned på jorden.

- Klarte du å influere her?

- Vi hadde priorinnevalg 6 måneder etter at jeg kom hit - midt under Hong Kong-influensaen. Jeg var det eneste oppgående menneske den dagen valgt skulle finne sted, så jeg ble valgt.

Når man er tilbake her i Røgle etter over 25 år, oppdager man store forandringer, ikke bare i det ytre, men i søstrenes liv og i det vidnesbyrd man prøver å gi, mer kontemplativt. Har det skjedd bevisst?

- Ja, det er våre røtter. De første årene

etter mai 1968 og etter konsilet var en oppbruddstid i hele Kirken - alle prøvet nye veier. Vi var imot mye som vi opplevet som forstenet og som formalisme. Det behøvdes et nytt liv innenfra. At så pendelen slo altfor sterkt ut, det så vi jo - det ble på en måte en parentes. I klosteret - og her i Røgle spesielt - er vi jo alltid underveis. Kjentegnet på et liv er at det beveger seg. Alt som er totalt statisk, er dødt. Det gjelder å være lydhør for hva Gud venter av oss her i dag. Vi prioriterer i dag sterkt hva som kan klassifiseres under kontemplativt.

Og i dette kontemplative liv lar dere legfolket få del. På hvilken måte?

- Fremfor alt gjennom gjestehjemmet - de åpne gudstjenestene - tilgangen til biblioteket - muligheten for samtaler med søstrene - naturen - hele atmosfæren. Vi prøver også å arrangere week-end-retretter i den stille uken, i julen og andre høytider.

Er det da noe som er forbeholdt katolikker?

- Naturligvis ikke. Det er åpent for alle som søker og mener at miljøet her kan gi dem noe på veien.

Er det kontemplative livet det viktigste?

- Ja, men med den åpenhet overfor menneskers søken, som jeg nevnte.

Er det ikke en ulempe at dere ligger langt ute på landet?

- Nei, tvertimot. Og vi er bare 12 kilometer fra Lund.

Har omstillingen her fra det åpne til det kontemplative liv blant søstrene vært problematisk?

- Vi har aldri hatt noen konflikt i kommuniteten. Men vi er forskjellige -

arvinger fortsatte å øve stor innflytelse," noterer "Süddeutsche Zeitung". Men den tid da politiske partier kunne fungere som kirkens forlengede arm, er over.

Arven fra de italienske kristen-demokrater er fordelt på flere små partier. Den kirkelige avisen "L'Avvenire" noterer i den forbindelse at det finnes katolikker også utenfor Folkepartiet (PPI), og siterer pre-

sidenten i den italienske bispekonferanse, kardinal Camillo Ruini: en verdslig tenkende politiker ("laico") i "Palazzo del Quirinale" (regjeringsbygningen), "kan være bedre enn visse katolikker". Privat gir politikerne gjerne uttrykk for at de er kristne, men de taler ikke gjerne om det i embeds medfør.

CHRIST IN DER GEGENWART

Nye retningslinjer for ordenssøstre i klausur
Kvinnelige ordenssøstre som lever i klausur, skal heretter få mer makt til selv å treffe avgjørelse uten å måtte gå veien om mannlige kolleger, heter det i et nytt Vatikan-direktiv, som sies å uttrykke "det nye perspektiv kirken i dag har på kvinners rolle i kirken". Heretter skal kvinnelige ordensledere f.eks.selv kunne gi en søster lov til å forlate klosteret for inntil en uke av gangen uten først å innhente den lokale biskops tillatelse, melder The Tablet.

takten avhenger av personligheten.

Det må finnes aksept søstre imellom av ulikhet. Det er jo også vår rikdom.

Her er det nå flere tilårskomme søstre. Hva med rekrutteringen?

- Den skjer dryppvis. Vi har hatt noen som har begynt de siste 10 årene - 2 har avlagt sine evige løfter - 1 får snart drakten som novise. Noen har vært på prøve og har funnet ut at deres kall ikke var her.

Hva er innholdet i det kontemplative klosterliv? Hvordan vil du forklare det for en moderne ung kvinne som kom-

mer hit med visse forestillinger om at hun vil gå den veien?

- Bønnen er jo det viktigste i alle kontemplative klostre. I kontemplative klostre markerer bønnen hele dagsrytmen. Vi kan ikke la oss avspore av utenforliggende ting. Men det finnes ingen absolutte grenser her. Den søster som en gitt dag skal gjøre månedens storhandel for husholdningen, kan ikke klare å komme tilbake til middagsbønnen den dagen.

Den store forskjellen ligger i det faktum at det er utenkelig at noen av søstrene har et arbeid utenfor klosteret, slik som for eksempel St.Josephsøstrene har hatt det som lærere eller syke-

pleiere eller i menighetsarbeid. Vi lever vårt liv her i klosteret og har gjestehjemmet, hvor vi hele tiden må passe på at den utadrettede virksomheten ikke blir for dominerende for oss søstre.

Hva ber dere om og hvilke bøtter ber dere? Hva består bønnelivet i?

- Kirkens tidebønner - som bygger på Bibelen, dels Davids salmer, nytestamentlige tekster, andre poetiske tekster fra Bibelen og Bibellesning. Vi innleder gjerne med en hymne og avslutter med Herrens bønn - Fadervår og dagens kirkebønn. Vi synger det vi kan og har musikk til - og legger mye arbeid ned i utformingen.

Foregår alt på latin?

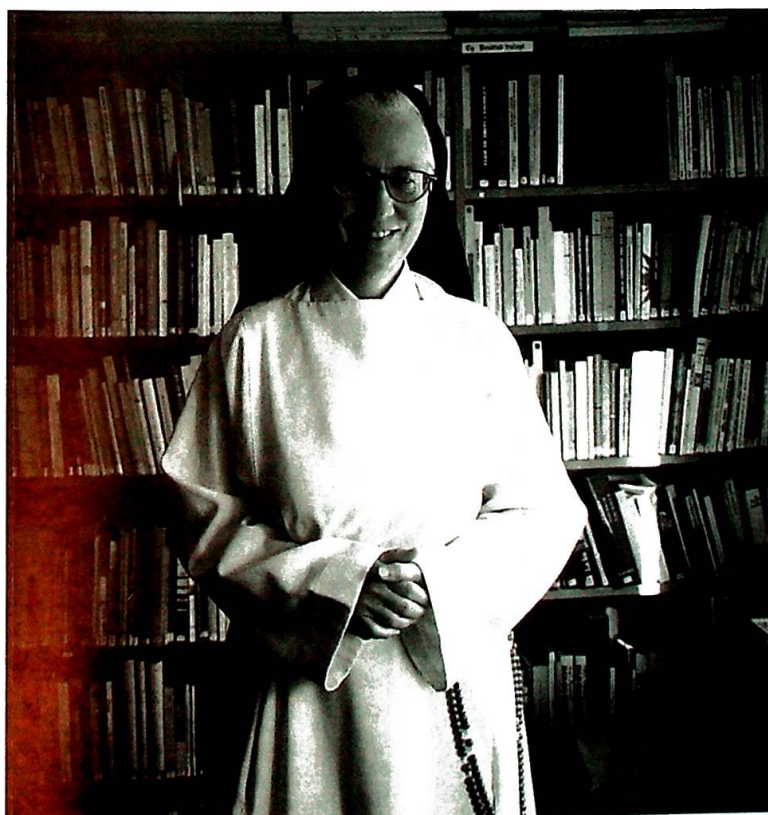
- Nesten alt foregår på svensk, bortsett fra visse yndlingstekster, som Salve Regina om kvelden, som fortsatt synges på latin.

Hvilken betydning tror du klostrene - som Røgle - har for Den katolske kirke i våre nordiske land idag?

- Det er min oppriktige mening at de har en stor betydning for Kirken. Vi opplever idag en sterk lengsel etter en åndelighet - en mening med livet - søken etter svar på de grunnleggende spørsmål - et stort behov hos mange mennesker for stillhet - bare dette å kunne sitte i et kapell. For mange mennesker betyr det mye å være med søstrene i den tause bønn. I et års tid nå har vi hatt eukaristisk tilbedelse om morgenen - det er blitt positivt mottatt også av ikke-katolikker, som opplever det sterkt. Med eukaristisk tilbedelse mener jeg at vi tar det innviede nattverdsbrød ut av tabernaklet - for sterkere å markere at Kristus er Herren i vår midte.

Tror du at det kommer flere kall fremover?

- Når det gjelder kall, la oss si det

"Fyller vi den oppgaven Gud vil vi skal fylle, sender Han oss kall," sier sr. Else-Marie Bretteville; her står hun i biblioteket i Røgle kloster.

Foto: Baby Johannessen

Svensk økumenikk:
Normale forhold igjen

Den 6. mai i år mottok pave Johannes Paul II Svenska Kyrkans erkebiskop, K-G Hammer, i audiens. Besøket skulle, som kjent, egentlig funnet sted i oktober i fjor, men ble avlyst av Vatikanet - dels fordi Hammer stilte seg bak den omstridte utstillingen *Ecce Homo* i Uppsala domkirke hvor Kristus fremstilles som homoseksuell, (en utstilling som i våres ble vist i Oslo Rådhus), dels at

han tidligere hadde uttalt seg positivt om partnerskap for homoseksuelle.

"Den innstilte audiensen fikk stort gjennomslag i svenske medier, men da den nå fant sted, var oppmerksomheten ikke like stor," noterer Maria Hasselgren i *Katolskt Magasin*. Og biskop William Kenney, hjelpebiskop i Stockholm og nylagt "ordförande" for Sveriges Kristna Råd, er glad over at "den økumeniske relasjonen er normal igjen", men understreker at audiensen

ikke betyr at den katolske kirke har endret sin oppfatning eller "tar tilbake noe av det vi sa om Hammers handlemåte eller om utstillingen *Ecce Homo*".

Personlig er Kenney meget glad over at paven har tatt imot Hammer, men hva som ble sagt under paveaudiensen, kjenner han ikke til: "Vatikanet går aldri ut med det som sies under en privat audiens." *Hammer-saken har, tross alt, "bidratt til å klargjøre hvor skillelinjene går mellom oss og andre*

22

slik at fyller vi den oppgaven Gud vil at vi skal fylle, sender Han oss kall. Men menighetene kan godt være oppmerksom på at klosterlivet er livsnødvendig for Kirken - og kanskje anspore ungdom og voksne til å spørre seg om ikke Gud kaller dem til denne tjenesten i Kirken.

Det er vel slik at ikke alle mennesker egner seg for det kontemplative liv. Hvem egner seg best?

- Det viktigste er at det er et kall fra Gud. Gud har en plan for hvert menneske. Vi må alltid i våre liv se hva Han vil med oss. De mennesker Han kaller til dette liv, vil Han nødvendigvis gi forutsetninger for det. Av og til kan det stride mot de psykologiske - de menneskelige legninger.

Man har en utvikling i novisiatet. Det er umulig å se hva forskjellen er mellom å egne seg for det kontemplative liv og det å være kalt til det. Det avsløres underveis om man finner sin plass i et liv som er relativt monotont. Gud elsker oss og Gud er livet. Ett tegn er at personen gir det beste av seg selv og dermed viser at vedkommende er på sin plass.

Har man mulighet til å forlate et kontemplativt kloster også etter at man har avlagt de evige løfter?

Det er Kirkeloven (Den kanoniske lov) som regulerer det. Kirken innser at der kan komme kriser, at man først senere ser at man har tatt feil. Da må man søke om dispensasjon i Roma fra sine løfter.

Økonomien spiller vel en rolle også for dere.? Hvordan får dere det til å gå rundt fra år til år?

- Ingen har klart å forstå hvordan vi klarer oss økonomisk. Når vi behøver penger, kommer de. Revisor pleier å si at regnskapet er i orden, men hvordan minus blir til pluss i Røgle klostets

Røgle kloster ligger vakkert til i Skåne. Klosteret kan tilby gjestehjem, deltagelse i det liturgiske livet, et rikholdig bibliotek og mulighet til samtaler med søstrene; i julen, den stille uke og ved andre høytider arrangeres gjerne retretter.

Foto: Baby Johannessen.

regnskap, begriper han ikke. Er det Vår Herre som griper inn?

Dere tjener vel ikke så meget på gjestehjemmet?

- Vi holder prisene så lavt som mulig for at alle skal kunne få komme til oss. Vi har for øvrig fire søstre som får alderstrygd.

Men landbruk driver dere ikke lenger, som i gamle dager?

- Nå høster vi bare litt bær. Det hender vi får gaver. Da biskop Hubertus (Brandenburg, katolsk biskop i Sverige) fikk nyss om at regnet sildret ned fra et tak som lekket i søstrenes rom og deres senger, ble han forskrekket og lovet oss et bidrag på 60 000 kroner for at skaden skulle repareres. En dag kom det et bidrag på den summen som vi takket biskopen for. To dager senere kom nok et bidrag på 60 000 kroner. Vi tok dette opp med bispedømmets

økonom og fikk til svar: «Søster, jeg gjør aldri feil.»

Avslutningsvis, sr. Else-Marie, hvordan oppfatter du situasjonen idag for Røgle kloster?

- Nå er søstrene i Røgle opptatt av arbeidet med liturgi, spiritualitetens historie, retretter, konferanser og bønneliv, og vi samarbeider med dominikanerne i Lund, et samarbeid som er meget viktig. Det kommer stadig mange mennesker hit. Kan vi imøtekomme alle, uten at det distraherer oss for mye? Det er også mange som kommer til oss for å få informasjon, og andre som krever en personlig kontakt - et øre som lytter. Hvordan skal vi prioritere? Svaret er ikke innlysende. Men det vi vet er at bare det ord som fødes i stillhet, modnes i bønne. Blir det en varig virkning av Guds ord, kan det bære frukt, konkluderer Røgle klostets norske priorinne. ●

kirkesamfunn, og det er alltid bra at det blir ryddelig," påpeker Kenney. "Alle som er engasjert i økumenikk, vet at slikt som dreier seg om den personlige moral, er vanskelige spørsmål der vi har ulike oppfatninger." At Hammer var opptatt av å få en audiens hos paven, signaliserer at "Svenska kyrkan ser det som viktig å ha et bra forhold til den katolske kirke, og det er noe vi bør sette pris på," sier Kenney.

Blir ridder for sin innsats for kirke-
musikken

Dordi Skuggevik Tande, kjent for St. Olavs lesere fra flere bidrag, særlig om gregoriansk sang, er av den franske kulturminister tildelt ærestittelen "Chevalier dans L'ordre des Arts et des Lettres" (Ridder i ordenen for kunst og litteratur). Det melder Søndagsbladet, som utgis av St. Olav menighet i Trondheim.

Utmerkelsen er en av fire franske minis-

terielle ordener og således en av Frankrikes hovedutmærkelser. Den udeles for å ære personer som har utmerket seg ved kunstnerisk eller litterær virksomhet, eller ved sitt bidrag til kulturens utbredelse i Frankrike og resten av verden. Utmerkelsen vil bli overrakt Dordi Skuggevik Tande og to andre norske kulturpersonligheter ved en høytidelighet i den franske ambassaden i Oslo medio oktober, forteller Søndagsbladet.

Søster Stephanie Penkhues in memoriam

f. 25.02.16 i Hagstedt, Tyskland
d. 19.05.99 i Oslo
Gravlagt 26.05.99 på Grefsen Kirkegård,
Oslo

Sr. Stephanie inntrådte hos St. Josephsøstrene i Albachten, Tyskland, 14. april 1948 og begynte sitt novisiat på St. Josephs Institutt i Oslo 1. desember samme år. I desember 1950 avla hun sine første løfter, de evige løfter 19. mars 1954.

Etter endt utdanning ved Vor Frue Sykepleierskole arbeidet sr. Stephanie først som sykepleier ved Vor Frue Hospital i Oslo til 1955, deretter ved medisinsk avdeling ved St. Josephs Hospital i Porsgrunn frem til 1959. Da flyttet hun til Fredrikstad hvor hun virket i mange år ved St. Josephs Hospital og senere, etter at søstrene solgte hospitalet til Østfold fylke, ved Sentralsykehuset for Østfold, Fredrikstad. I mange år var hun ved gynekologisk avdeling, senere ved vår ortopediske avdeling. Frem til 1981 bodde sr. Stephanie i Fredrikstad, først på St. Josephs Hospital og fra 1972 i vår dengang nyopprettede kommunitet i Bjarne Aasgate. I 1981 flyttet hun til Grefsen i Oslo fordi vi selv hadde behov for en sykepleier ved vår sykeavdeling for våre egne søstre.

Sr. Stephanies virke som ordenssøster har altså i alle år bestått i å være sykepleier, det vil si være til disposisjon for dem som trengte henne. Hun var godhjertet og viste stor medfølelse med andre mennesker, egenskaper som gjorde at hun kom godt ut av det med pasientene og var meget avholdt av

dem. Med oppriktig vennlighet utførte hun sitt arbeide.

I nye eller uventede situasjoner trengte sr. Stephanie tid til å innleve seg, tilpasse seg. Ja, vi opplevde henne som noe engstelig i ulike sammenhenger, men det var ikke til hinder for at hun etter en stund kunne gå inn i det nye med hengivenhet og helhjertethet. Hun fant fort til seg selv igjen og maktet således å være rolig til stede for

dem som trengte henne. Hennes omsorg for den enkelte pasient var alltid meget kjærlig. På begynnelsen av 90-tallet ble sr. Stephanie mere svekket og gikk over i pensjonistenes rekker i St. Josephsøstrenes Hjem. Hun fortsatte å være en godhjertet medsøster.

Når vi nå står ved slutten av hennes liv, spør vi oss hva det var som fikk sr. Stephanie til å leve sitt liv som St. Josephsøster og til å leve det for andre mennesker? Svaret må være at det var JESUS KRISTUS. Sr. Stephanie følte seg trukket til ham, det var Han som ga henne kraften hun trengte i det daglige liv. Hun likte alltid å være sammen med Kristus og Hans mor, Maria, og ga

uttrykk for det. Vi opplevde sr. Stephanie som meget åpen i forhold til det religiøse, noe som særlig kom til uttrykk når hun hadde vanskeligheter, f.eks. sykdom eller alderdomsproblemer. Da hun i 1970-årene måtte gjennomgå en stor kreftoperasjon, var det Kristus hun satte sin lit til. Senere var hun en av dem som satte stor pris på å delta i våre ignatianske, individuelle retretter. Et høydepunkt i hennes liv var reisen til Det Hellige Land i 1981 hvor hun helt konkret kunne gå i Jesu Kristi fotspor.

Sr. Stephanie fant mye glede og fred i naturen, i naturen som skaperverk. Da hun bodde i Fredrikstad, syklet hun trofast til vår hytte på Kråkerøy, og i mange år hadde hun alt ansvar for hagestell der. Hun likte å stelle med blomster. Kjærligheten til naturen bevarte hun hele tiden. Som pensjonist deltok hun i ukentlige turer som ble arrangert av Grefsen Eldresenter. I den senere tid elsket hun å rusle rundt på vår egen eiendom på Grefsen.

De siste årene led sr. Stephanie meget under svekket helse og ulike alderdomsplager. Men til tross for det, forble hun et meget tålmodig menneske, full av takk overfor alle som viste henne omsorg på ulike måter. Ja, selv om hun i den senere tid kunne glemme meget, bevarte hun likevel bevisstheten om at det var Gud som var hennes midtpunkt, og at det var Ham hun skyldte sin TAKK for et langt og trofast liv.

Samlet om sr. Stephanie vil vi nå be om at hun må erfare Guds omsorg og kjærlighet i all evighet.

ST. JOSEPHSØSTRENE

Pavelig utmerkelse til norsk offiser
Den 29. mai ble major Kjell Ivar Maudal tildelt den pavelige orden *Bene Merite* for sin innsats i Sør-Libanon: Han fikk hedersbevisningen bl.a. for sin innsats ved restaureringen av to kirker, St. Georgs kirke i 1997 og St. Michaels kirke i 1992-93 i byen Ebel es Saqi i Sør-Libanon. Maudal bidro til restaureringen både med egne midler og

egeninnsats, og hans engasjement ble lagt merke til i lokalmiljøet og bidro til å forsterke det gode forholdet mellom den norske bataljonen og libaneserne. Overrekkelsen av ordenen ble foretatt av biskop Gerhard Schwenzer under en høytidelighet i Slottskirken på Akershus festning og var en del av en investitur-gudstjeneste for *The Military and Hospitalier Order of St.*

Lazarus of Jerusalem. Ordenen har sitt utspring i et lepra-hospital grunnlagt av den hellig Basil i Jerusalem i det 4. århundre. På 1200-tallet kom ordenen til Europa og grunnla sykehus og lasaretter; i 300 år stod den under den franske konges særlige beskyttelse. Under den franske revolusjon ble dens eiendommer konfiskert; siden 1837 står ordenen, som i dag er en humanitær

24 Johs. Bruce (24/5-1924 - 15/5-1999)

Vi kjente ham som *Hans*, de fleste av oss. Lenge har vi visst at han var alvorlig syk. Tidlig om morgenen St. Hallvards dag sovnet han inn, og vi står igjen, i sorg, i vemod og i takknemlighet for hva han fikk være for sin familie, for sine venner, for Kirken i Norge.

I mange år var han dagspressejournalist, deretter var han i noen år informasjonsleder i det private næringsliv. I 1978 ble han knyttet til Oslo Katolske Bispedømme. Om dette forteller han i et intervju i "St.Olav" i 1984: "Så kom jeg ved en anledning til å si til biskop Gran: 'Jeg har en jobb hvor jeg tjener godt, men kjeder meg ihjel.' Deretter kom jeg i biskopens brød, som ansvarlig for St. Olav Forlag og redaktør av bladet 'Broen'. Det ble selvsagt mindre lønn, men trivselen er viktigere, så jeg har ikke angret." Redaktørjobben i "Broen" ble overtatt av andre i 1987, men i forlaget fortsatte han til han gikk av med pensjon i 1991/92.

Han trivdes så han kjente det i sin nye stilling. Her fikk han utnyttet alle sine talenter - også sitt forretnings-talent. Uten sponsormidler kunne han ikke risikere å gi ut bøker som ikke solgte. Han hadde klare mål for hva slags litteratur St. Olav Forlag skulle gi ut: Det skulle være bøker som var spesielt beregnet på katolske lesere - noen viste seg også å ha langt bredere appell. Omfattende lesning og god "nese" hjalp ham til å finne slik litteratur. De fleste av de godt og vel 20 bøkene St. Olav Forlag ga ut i den tiden Hans var forlagsredaktør, ble både solgt og utsolgt. Han la mye vekt på å bruke profesjonelle bokkunstnere. Flere av bøkene ble nevnt blant "Norges vakreste bøker", her kan nevnes ungdomsbønnen "I

Forlagssjef Bruce på plass "på loftet" i det fredede huset i Akersveien 14 dit St. Olav Forlag flyttet i 1982, sammen med St.Olav Bokhandel. Foto: St. Olav 1984

ditt nærvær", som for en tid siden kom i nytt, utvidet opplag.

Som ung redigerte Hans Ungdomsforbundets blad "Ignis" (Fakkelen) i årene 1946-49. Som eldre hentet han fra sine enorme kunnskaper om hovedstadens "urkirke" i boken om St. Hallvard menighet til 100-årsjubileet i 1990. Han skrev et utkast til Fransiskushjelpens historie som forhåpentligvis kan komme ut om ikke så lenge. Sammen med sin Peggy skrev han i 1992 en oversikt over Ungdomsforbundets historie. Hvem skulle være nærmere til det enn de to? Hans hadde vært med på å stifte Ungdomsforbundet), Peggy hadde kjent det nesten like lenge. De to ble for alvor kjent med hverandre på et katolske arrangement i Dan-

mark. Siden hadde de bestandig rom for hverandres engasjement i Kirken. I fransiskanernes tredje orden fant de en felles forankring.

Hans utarbeidet kåserier om de forskjelligste emner: om Enerhaugen og Grønland på Oslos østkant, om Vestfold i middelalderen, om pilegrimsreise med buss Oslo-Trondheim, om Frans av Assisi og hans følgesvenner, om den hellige Klara. . . alltid vel dokumentert og godt fortalt. Han var raus - var han forhindret fra å holde et kåseri selv, ga han det villig bort til en venn.

Som skribent var han fagmannen. På andre områder var han legmannen. Reflektert og engasjert la han

organisasjon med lokale kapitler i flere land, under Jerusalem-patriarkens åndelige beskyttelse.

Maudal er nå stabsoffiser ADM i Feltprestekorpset. Han er seremonimester og insigniebærer i Lazarus-ordenens norske gren og formann i menighetsrådet ved St. Olav katolske domkirke i Oslo.

Den 27. mai fylte
pater Kjell Arild Pollestad o.p.,
i St. Olav best kjent for sine "Blikk på tiden" under signaturen
pater Hilarion,
50 år.

St. Olav gratulerer førstnevnte pater hjertelig post festum og ber ham formidle en takk til bladets mangeårige venn Hilarion.

25

skulderen til der han så det trengtes. Han var som nevnt med å starte Norges Katolske Ungdomsforbund i 1947, og var med som leirsjef på sommerleirer på slutten av 50-tallet. Han var leder for kurs- og skolevirksomheten på 60-tallet, han var leder for Ungdomskatekesen i Oslo (konfirmantundervisningen) på 70-tallet. Han ble da også utnevnt til æresmedlem i Unge Norske Katolikkers Forbund i 1993 (i dag NUK, Norges Unge Katolikker) "for sin innsats som redaktør og som kurs- og skoleleder". Han var med i byggekomitéen for Mariaholm, Oslo Katolske Bispedømmes leir- og konferansesenter ved Øyeren.

Han var medlem i byggekomitéen for den nye St. Hallvards kirke fra starten av - et engasjert medlem som i sirkulærbrev evnet å formidle at en menighetskirke er vårt åndelige hjem hvor barna døpes, hvor de mottar sin førstekommunion, hvor de fermes og hvor ekteskap inngås - "og fra kirken tar vi avskjed med dem som har stridd den gode strid".

Vi tok avskjed med Hans en vakker forsommerdag fra St. Hallvard kirke hvor han hadde lagt ned så meget av seg selv. Med Anne-Lise Knoffs gjendiktning av St. Damian-korset bak alteret, feiret vi en rekviemmesse preget av Hans' og familiens engasjement i Kirken. Hovedcelebranten som også preket, var fransiskanerbror. Epistelen med Solsangen som mellomversen ble lest av en søster og venn i tredjeordenen. Evangeliet ble lest av en ung prest som har funnet sitt kall gjennom arbeidet i Ungdomsforbundet.

Så meget falt på plass der og da.

Maria Giæver

GUD SER LANGT I VISDOM

Jeg så i sannhet at Gud gjør alle ting, uansett hvor små de kan være. Og jeg så at ingenting skjer ved en tilfeldighet, men ved Guds langt-skuende visdom. Om det for oss synes å være tilfeldighet, er det fordi vi går med skylapper og ikke ser.

De tingene som ble planlagt før verdens begynnelse, kommer så brått på oss at vi i vår blindhet sier at de er tilfeldige. Men Gud vet bedre. Ustoppelig og i kjærlighet bringer han alt som skjer, til den slutt som er best.

Alt som er gjort, er vel gjort, for det er gjort av Gud.

Fra "Innhyllet i kjærlighet" av Julian av Norwich, oversatt av Jan Erik Rekdal, vignetter Gro Eriksson Stoll, St. Olav Forlag 1986.

OM Å FINNE VEIEN

Gi oss, at vi finner veien
til dine tanker,
dag for dag og time for time.
La oss etter hvert fornemme
hvorfor du har skapt oss.
Gi oss ditt blikk, still oss på din side,
gjør oss åpne for ditt ord,
som opplyser og forvandler hele livet.

Léon-Joseph Suenens

Fra "Ungdomsbønneboken", St. Olav Forlag 1995

Bønnens apostolat i august:

At vi som er Guds barn, alltid må takke Gud Fader for alt han gir oss.

At iveren etter å forkynne evangeliet må vokse hos kirkene i Latinamerika

26 Sekvens til Olavsmessa - Lux illuxit laetabundi

Ljoset rann med liv um lande',
ljuset store, ljuset sanne,
lovsong verdt og jubelkvad.

Lat oss i vår fagnad sæle
lova Gud med munn og mæle,
kvar ein kristen syngja glad!

Kristi store martyrdrott
sigerkruna no hev fått,
sit ved Herrens høgre hand.

Stutte gleda her på jord
vraka han, då upp han fór
der si ævefrygd han fann.

Teiknet på æra hans
lyser i martyrkrans;
sæle me skodar der
det som vår hug hev kjær.

Syng høgt i jubelkor,
kyrkje, vår moder stor!
Upp i Guds sælestad
høyrer dei no ditt kvad.

Olav, drotten vår den sanne,
frå sin kongsstol styrde landet
med so sterk og stød ei hand.

Men på æveliv han grunda,
sjeli mot det høge stunda,
upp til livsens fagre land.

Yr av Kristi ljuve ange,
i sin kjærleik Kristi fange,
lyfte han i dagar lange
folket upp i bøner mange
til den Gud han hadde kjær.

Slaget på Stiklestad. Detalj fra S. Olofskåpet i Värmdö kyrka, Uppland.

Bønnens apostolat i september:

At de som arbeider i massemediene, må respektere den verdigheten som tilkommer alle mennesker fordi alle er Guds barn.

At de mange millioner flyktninger i Afrika må få hjelp til å leve og til å leve med Gud .

Ingen otte kunde stansa
han som dauden sjølv ei ansa;
tett av fiend-heren kransa
berre eitt han såg og sansa:
lyfta deim or syndug verd.

Hardhug hjå folket fann
han som av kjærleik brann;
hæding og vondskap vann
jaga han utor land;
like fullt elska han.

Hugheilt han gjekk i strid,
sigrå for ævetid,
høgt yver jordheims nid
før han til sæla blid;
palmen han ber i hand.

Siste dag han fagert drøymde;
syner steig og sæla strøymde;
gjenom anden hans det fløymde
himmel-ange rik på trøyst.

Det han elska, hugen gådde,
det han gådde, meir han trådde,
til han sjølv himlen nådde
og fekk høyra Herrens røyst.

Martyrdrott som liv hev funne,
sæla no for deg hev runne.
Bed for folket du hev vunne,
som i heidendom låg bunde,
at me frie upp fær stå!

Bed at kjøt oss ikkje dårar,
og at synd oss ikkje sårar!
Frie utor daudens fårar,
medan bøni ber og bårar
fram for Herren skrid me då.

Den 13. juli fylte salmedikeren og billedkunstneren *Svein Ellingsen* 70 år. Som en liten hyllest og takk til en salmediker som har fornyet og i høy grad styrket norsk salmetradisjon, bringer vi en salme fra 1975 (nr. 710 i Norsk salmebok) - en "bønn for verden" som synes særlig påkrevet, som trøst og utfordring, i disse tider.

Vi rekker våre hender frem
som tomme skåler.
Kom til oss Gud, og gi oss liv
fra kilder utenfor oss selv.

Alt godt, til vårt og andres vel,
er dine gaver.
I svakhet fremmer du ditt verk,
vår bare kvist skal skyte knopp!

Vi løfter vår hender opp
i bønn for verden.
La dem som lider, finne vern
mot hjerters kolde is og sne.

La våre hendes nakne tre
få blomst og blader.
La våre liv få bære frukt
til legedom for andres sår!

Vi venter, efter smertens vår,
din nådes sommer.
Og sorg og glede blir til vekst
med frukt vi ikke selv kan se.

Din nådes skaperverk skal skjje
i tomme hender.
O Gud, all godhets giver: Kom,
ta bolig i vår fattigdom!

Fra:

Latinske hymnor og sekvensar

På norsk ved Ragnhild Foss. Initialer og utforming Gro Eriksson Stoll.

St. Olav Forlag 1988

Fra "den felles offisielle stillingtagen" til den luthersk-katolske Felleserklæring om rettferdiggjørelsen:

2. Sammen bekjenner vi: Kun av nåde i troen på Jesu frelsesverk, ikke ved vår egen fortjeneste, blir vi godtatt av Gud og mottar den Hellige Ånd, som fornyer våre hjerter, og som gjør oss i stand til og oppmuntrer oss til å gjøre gode gjerninger. (FE 15).

Vennligst meld
adresseforandring
til
St.Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
tel.: 22 20 72 26

28

Endelig enighet om Felleserklæringen!

På selve reformasjonsdagen, den 31. oktober, blir den felles luthersk-katolske erklæringen om rettferdiggjørelsen endelige undertegnet. Det ble gjort kjent ved en pressekonferanse i Genève 11. juni der både generalsekretæren i Det Lutherske Verdensforbund, pastor Ishmael Noko, og presidenten for Det pavelige råd til fremme av kristen enhet, kardinal Edward Cassidy, var til stede. Undertegnelsen skjer i den tyske byen Augsburg, som har gitt navn til lutheranernes viktigste bekjennelseskraft, Augustana, men som også er byen hvor religionsfreden av 1555 ble sluttet. At undertegnelsen skjer den 31. oktober, dagen da Luther angivelig slo opp sine teser på kirkedøren i Wittenberg, understreker, ifølge Noko, det lutherske syn at reformasjonen var en bevegelse som "ikke tok sikte på splittelse innen Kristi Kirke, men på reform av den ene Kirke på visse områder".

St. Olavs lesere vil, fra artikler og nyhetsopplegg, kjenne både innholdet i og dragkampen om Felleserklæringen, som er resultatet av årelange forarbeider i den luthersk-katolske Dialogkommisjon. I juni i fjor godtok rådet for Det Lutherske Verdensforbund erklæringen, mens Vatikanets Troslærekongregasjon noe overraskende stilte krav om ytterligere klargjøring av enkelte punkter. Også fra luthersk hold, bl.a. fra en stor gruppe tyske teologer, kom det innvendinger. Men nå forligger en "offisiell felles stillingtagen" om at begge sider nå har "nådd en konsensus når det gjelder grunnsannhetene i rettferdiggjørelseslæren", og at reformasjonstidens "gjensidige lærefordømmelser" ikke rammer de to kirkenes nåværende standpunkter. Dialogprosessen om rettferdiggjørelseslæren må og vil fortsette, understreket Cassidy under pressekonferansen. Det erklærte mål er kirkefelleskap; Felleserklæringen er en viktig milesten på den veien.

*St. Olav
ønsker alle sine lesere og forretningsforbindelser,
medarbeidere og bidragsyttere
og andre velgjørere
en
riktig god sommer!*

Program for
St. Olav Katolsk Forum
Akersveien 5
Oslo

Tema for
foredragsserien høsten 1999
er:
ÅRTUSENSKIFTET

15. september:
Professor Otto Krogseth ved
Institutt for kulturstudier
og media:
"Optimisme og pessimisme
ved et tidskifte"
Sr. Anne-Bente Hadland o.p
redegjør for Kirkens syn

13. oktober:
Kari-Mette Eidem, Caritas:
"Kirkens sosiallære"
(Foreløpig tittel)

10. november:
Pater Olav Müller:
"Ros, ris og fornyelse
ved et tusenårsskifte"

*

Møtene finner sted i
Menighetslokalet
Akersvn. 5,
kl. 19.00 etter aftenmessen.
Enkel servering.

Kurs i gregoriansk sang: Tingvoll kirke 12. - 15. august

Før Den gregorianske sangs venner i Trondheim legger ned seg selv og overlater sine initiativer til det nye senteret for middelalderstudier ved Universitet i Trondheim, arrangerer foreningen nok et av sine kjente 4-dagers kurs for leg og lærd i det å synge gregoriansk sang. Denne gangen foregår kurset i Tingvoll kirke på Nordmøre, en kirke fra 1180, altså midt i "høygregorianikken".

Instruktør ved kurset er, som flere ganger

tidligere, dirigenten og førstesangeren ved Choeur Grégorien de Paris: Jaan-Eik Tulve fra Tallinn og Jean Pascal Ollivry fra Paris. Kurset avsluttes på den gamle "Maria Himmelfartsdag", 15. august, hvor bl.a. biskop Odd Bondevik vil delta. Kvelden før synges det completorium, og søndag ettermiddag blir det offentlig konsert. Foreningen har, som St. Olavs lesere vil kjenne til fra artikler og annonser i bladet, tidligere arrangert kurs flere

steder i Norge samt på Færøyene, i Finland og i Frankrike. Kurset er åpent for alle og passer både for begynnere og viderekomne. Kurspråk er engelsk, kursavgiften er kr. 1000,-, og det kan ordnes med rimelig "bed and beakfast".

Opplysninger og påmelding (snarest) til:
Dordi Skuggevik Tande
6650 Surnadal.

29

**Vi er
i nærheten
når du
trenger oss**

**NYTT HOVEDKONTOR:
MAJORSTUA 22 60 15 90**
Bogstadveien 72

SENTRUM 22 20 79 05
Ullevålsveien 1 - Oslo

OSLO VEST 22 50 00 30
Harbitzalléen 14

OSLO ØST 22 67 28 80
Grensesvingen 7

DØGNVAKT

T. S. JACOBSENS
Begravelsesbyråer

Caritas Norge • Den katolske kirkes bistandsorganisasjon

På de fattiges side

Caritas Norge er Den katolske kirkes organisasjon for hjelpearbeid i utviklingsland. Sammen med menighetene utfører Caritas også diakonalt arbeid i Norge. Caritas bygger sitt arbeid på Kirkens sosiallære og på anerkjente humanitære prinsipper.

Vårt utviklings- og nødhjelpensjement er på ca 22 mill. kroner årlig. NORAD bidrar med 80 prosent av midlene til våre utviklingsprosjekter, og Utenriksdepartementet bidrar til nødhjelp. Vi samarbeider nært med lokale Caritas-organisasjoner, eller med Kirken i prosjektområdene. Vi har ingen dyr representasjon ute.

Vi ber deg om å støtte vårt arbeid ved å bli Caritas-fadder. Du kan gi generell støtte, eller støtte prosjekter i ett bestemt land (*se kupongen*). Vi utgir regelmessig informasjon, som sendes fadderne. Din støtte blir femdoblet før den når mennesker som lever i nød og fattigdom.

Utviklingshjelp

- Hjelp til selvhjelp i fattige land
- Konsentrert om Guatemala, Honduras, Bolivia, Uganda og Filippinene
- Rettet mot kvinner og barn, drikkevann og primærhelsetjeneste samt inntektsskapende virksomhet

Nødhjelp

- Rettet mot katastrofe- og rehabiliteringsarbeid, samt menneskerettigheter
- Tiltak for å forebygge aids, og for å hjelpe barn som er blitt foreldreløse som følge av aids
- Arbeider selvstendig, og er tilsluttet Caritas Internationalis' nettverk

Jeg ønsker å støtte Caritas' arbeid - vennligst send meg:

- Postgiro Bankgiro Info om autogiro / direkte trekk

Mitt bidrag skal gå til:

- Generell støtte Bolivia Guatemala Uganda Filippinene

Navn : _____

Adresse : _____

Postnr og -sted : _____

Sendes til: **Caritas Norge, POB 5254 Majorstua, 0303 Oslo**

Liturgisk kalender

JULI

- Lør 17 2 Mos 12,37-42/ Matt 12,14-21
(Norske Tidebønner, - uke IV)
- SØN 18 16. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - Visd 12,13.16-19/ Rom 8,26-27/ Matt 13,24-43 eller 24-30
- Man 19 2 Mos 14,5-18/ Matt 12,38-42
- Tir 20 Hl Thorlacr. 2 Mos 14,21-15,1/ Matt 12,46-50
- Ons 21 (Hl Laurentius av Brindisi) 2 Mos 16,1-5.9-15/ Matt 13,1-9
- Tor 22 Hl Maria Magdalena. Høys 3,1-4a eller 2 Kor 5,14-17/ Joh 20,1-2.11-18
- Fre 23 Hl Birgitta. 2 Mos 20,1-17/ Matt 13,18-23
- Lør 24 2 Mos 24,3-8/ Matt 13,24-30
(Norske Tidebønner, - uke I)
- SØN 25 17. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - 1 Kong 3,5.7-12/ Rom 8,28-30/ Matt 13,44-52
- Man 26 Hl Joakim og Anna. 2 Mos 32,15-24.30-34/ Matt 13,31-35
- Tir 27 2 Mos 33,7-11; 34,5b-9.28/ Matt 13,36-43
- Ons 28 2 Mos 34,29-35/ Matt 13,44-46. I Trondheim stift: Årsdag for bispevigselen.
- Tor 29 **OLAV DEN HELLIGE - OLSOK** - Visd 10,10-14/ Jak 1,2-4.12/ Matt 16,24-28
Der Olsok feires søndag:
Hl Marta. 1 Joh 4,7-16/ Joh 11,19-27 eller Luk 10,38-42
- Fre 30 (Hl Peter Krysolagus) 3 Mos 23,1.4-11.15-16.27.34b-37/ Matt 13,54-58
- Lør 31 Hl Ignatius av Loyola. 3 Mos 25,1.8-17/ Matt 14,1-12

AUGUST

- (Norske Tidebønner, - uke II)
- SØN 1** Der St. Olav feires 29. juli - **18. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - Jes 55,1-3/ Rom 8,35.37-39/ Matt 14,13-21
Der Olsok feires i dag: OLSOK.
Olsoktekstene: se 29. juli.
- Man 2 (Hl Eusebius av Vercelli)(Hl Peter Julian Eymard) 4 Mos 11,4b-15/ Matt 14,22-36
- Tir 3 4 Mos 12,1-13/ Matt 15,1-2.10-14
- Ons 4 Hl Johannes Maria Vianney. 4 Mos 13,1-2.25-14,1.26-29/ Matt 15,21-28
- Tor 5 (Vigselsfest for Maria Maggiore-basilikaen) 4 Mos 20,1-13/ Matt 16,13-23 (eller minnedagens tekster: Åp 21,1-5a/ Luk 11,27-28)
- Fre 6 **HERRENS FORKLARELSE** - Dan 7,9-10.13-14 eller 2 Pet 1,16-19/ Matt 17,1-9. Kirkevigselstfest i St Olav, Oslo.

- Lør 7 (Hl Sixtus II og hans led-sagere)(Hl Cajetan) 5 Mos 6,4-13/ Matt 17,14-20 Kirkevigselstfest i Oslo katolske bispedømme.
(Norske Tidebønner, - uke III)
- SØN 8 19. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - 1 Kong 19,9a.11-13a/ Rom 9,1-5/ Matt 14,22-33
- Man 9 (Den hellige Teresa Benedikta av korset - Edith Stein) 5 Mos 10,12-22/ Matt 17,22-27
- Tir 10 Hl LAURENTIUS - 2 Kor 9,6-10/ Joh 12,24-26
- Ons 11 Hl Klara. 5 Mos 34,1-12/ Matt 18,15-20
- Tor 12 Jos 3,7-10a.11.13-17/ Matt 18,21-19,1
- Fre 13 (Hl Pontian)(Hl Hippolyt) Jos 24,1-13/ Matt 19,3-12
- Lør 14 Dag: Hl Maximilian Maria Kolbe. Jos 24,14-29/ Matt 19,13-15
Vigiliemessen til Marias Opp-tagelse: 1 Krøn 15,3-4.15-16; 16,1-2/ 1 Kor 15,54b-57/ Luk 11,27-28
(Norske Tidebønner, - uke IV)
- SØN 15 JOMFRU MARIAS OPP-TAGELSE I HIMMELEN** - Åp 11,19a;12,1.3-6a.10ab/ 1 Kor 15,20-27/ Luk 1,39-56
- Man 16 (Hl Stefan av Ungarn) Dom 2,11-19/ Matt 19,16-22
- Tir 17 Dom 6,11-24a/ Matt 19,23-30
- Ons 18 Dom 9,6-15/ Matt 20,1-16a
- Tor 19 (Hl Johannes Eudes) Dom 11,29-39a/ Matt 22,1-14
- Fre 20 Hl Bernhard av Clairvaux. Rut 1,1.3-6.14b-16.22/ Matt 22,34-40
- Lør 21 Hl Pius X. Rut 2,1-3.8-11; 4,13-17/ Matt 23,1-12
(Norske Tidebønner, - uke I)
- SØN 22 21. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - Jes 22,19-23/ Rom 11,33-36/ Matt 16,13-20
- Man 23 (Hl Rosa av Lima) 1 Tess 1,1-5.8b-10/ Matt 23,13-22
- Tir 24 Hl BARTOLOMEUS - Åp 21,9b-14/ Joh 1,45-51
- Ons 25 (Hl Ludvig av Frankrike)(Hl Josef av Calasanz) 1 Tess 2,9-13/ Matt 23,27-32
- Tor 26 1 Tess 3,7-13/ Matt 24,42-51
- Fre 27 1 Tess 4,1-8/ Matt 25,1-13
- Lør 28 Hl Augustin. 1 Tess 4,9-11/ Matt 25,14-30
(Norske Tidebønner, - uke II)
- SØN 29 22. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - Jer 20,7-9/ Rom 12,1-2/ Matt 16,21-27
- Man 30 1 Tess 4,13-18/ Luk 4,16-30
- Tir 31 1 Tess 5,1-6.9-11/ Luk 4,31-37

SEPTEMBER

- Ons 1 Kol 1,1-8/ Luk 4,38-44
- Tor 2 Kol 1,9-14/ Luk 5,1-11
- Lør 3 Hl Gregor den Store. Kol 1,15-20/ Luk 5,33-39
- Lør 4 Kol 1,21-23/ Luk 6,1-5
(Norske Tidebønner, - uke III)
- SØN 5 23. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - Esek 33,7-19/ Rom 13,8-10/ Matt 18,15-20
- Man 6 Kol 1,24-2,3/ Luk 6,6-11
- Tir 7 Kol 2,6-15/ Luk 6,12-19
- Ons 8 **JOMFRU MARIAS FØDSEL** - Mi 5,1-4 eller Rom 8,48-30/ Matt 1,1-16.18-23 eller kun 18-23
- Tor 9 Kol 3,12-17/ Luk 6,27-38. I Trondheim stift: Kirkevigselstfest.
- Fre 10 1 Tim 1,1-2.12-14/ Luk 6,39-42
- Lør 11 1 Tim 1,15-17/ Luk 6,43-49
(Norske Tidebønner, - uke IV)
- SØN 12 24. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - Sir 27,33-28,9/ Rom 14,7-9/ Matt 18,21-35
- Man 13 Hl Johannes Chrysostomos. 1 Tim 2,1-8/ Luk 7,1-10
- Tir 14 **KORSETS OPPHØYELSE** - 4 Mos 21,4-9 eller Fil 2,6-11/ Joh 3,13-17
- Ons 15 Jomfru Marias Smerter. Hebr 5,7-9/ Joh 19,25-27 eller Luk 2,33-35
- Tor 16 Hl Kornelius og Kyprian. 1 Tim 4,12-16/ Luk 7,36-50
- Fre 17 (Hl Robert Bellarmin) 1 Tim 6,3-12/ Luk 8,1-3
- Lør 18 Tim 6,13-16/ Luk 8,4-15
(Norske Tidebønner, - uke I)
- SØN 19 25. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - Jes 55,6-9/ Filem 1,20c-24.27a/ Matt 20,1-16a
- Man 20 Hl Kim Taegon og hans led-sagere. Esra 1,1-6/ Luk 8,16-18
- Tir 21 Hl MATTEUS - Ef 4,1-7.11-13/ Matt 9,9-13
- Ons 22 Esra 9,5-9/ Luk 9,1-6
- Tor 23 Hag 1,1-8/ Luk 9,7-9
- Fre 24 Hag 2,1-9/ Luk 9,18-22
- Lør 25 Sak 2,5-9.14-15a/ Luk 9,43-45
(Norske Tidebønner, - uke II)

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Olav Egil Aune

Albert Raulin o.p.

Liv Greni

Gunnel Vallquist

Bernt Eidsvig

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 220,—

Øvrige europeiske land: kr. 230,—

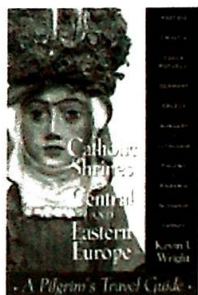
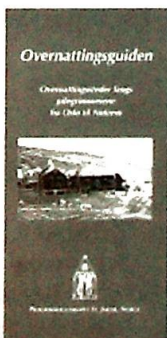
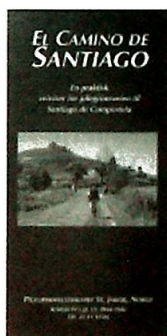
Andre verdensdeler: kr. 240,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

PÅ PILEGRIMSTUR I SOMMER?

VI NEVNER NOEN HÅNDBØKER SOM ER UTKOMMET DET SISTE ÅRET:

St. OLAV

Norsk kulturarv
– ei praktisk reisehåndbok
Hf. Kr. 198,-

Pilegrimfelleskapet St. Jacob:
Overnattingssteder langs pilegrimsveiene
fra Oslo til Nidaros
Hf. Kr. 60,-

Kevin J. Wright:
Catholic Shrines of Central and Eastern Europe
Hf. Kr. 174,-

Gian Maria Grasselli – Pietro Tarallo:
Guide des monastères d'Europe
Hf. Kr. 295,-

Lars Erik Espeland:
Dit stjernene viste veien
El Camino de Santiago
En historie og en pilegrimsvandring
lb. Kr. 248,-

Pilegrimfelleskapet St. Jacob:
El Camino de Santiago
En praktisk veiviser for pilegrimsveien
til Santiago de Compostela
Hf. Kr. 60,-

St. OLAV

BOKHANDEL A-S

Akersveien 14, 0177 Oslo

Telefon: 22 20 72 48

Telefaks: 22 36 02 63

E-post: st.olav.bokkhandel@os.telia.no

Åpningstider i sommer (21.6.–4.9.): 10–16 (10–14)
NB: Vi holder stengt fra 19. til 31. juli

Porto betalt ved innleveringen P.P. Norge/Norvège
--

Blikk på tiden

Undringens apostolat

I flere år har jeg sett fram til den dagen jeg kunne legge fra meg skolegjerningen og de slitsomme ret-tebunkene og bli fri mann til å dyrke den kreative latskapen på heltid. I dag er jeg noe mer reflektert og kjenner at både vemodet og ensomheten puster meg i nakken. Når dette leses, er jeg blitt pensjonist. Uten elever, kanskje intet liv. Mine besøk i senere år på et par av velferdssamfunnets aldershjem legger en demper på optimismen.

Jeg er nesten bokstavelig talt født og oppvokst på en skole. Min far var lærer og klokker og venstremann og autodidakt. Han hadde blant annet innsikt i aritmetikk, musikk, geometri og astronomi - de fire *artes liberales*. Under krigen talte han nazi-styringen av skoleverket midt i mot, og det kunne ha kostet ham livet. Jeg har et uhyggelig minne fra 1943 da tyskerne dundret inn i huset og installerte seg midt på natten med mause, feltflasker og langskaf-tede håndgranater. Hus-okkupasjonen gjaldt riktignok farfars lille telegrafstasjon, men siden krigens tid har jeg hatt en inngrodd skepsis til alle som tvinger frie mennesker til å marsjere i takt, enten de nå heter generaler eller kardinaler.

Merkverdig nok kan jeg ikke huske at jeg noensinne har lært å lese. Det må ha kommet umerkelig gjennom en naturlig pedagogikk fordi mor og far viste slik levende interesse for bøker, og blant mine første møter med litteraturen var

Halvor Flodens «Gjenta frå landsvegen» og Selma Lagerlöfs «Kejsarn av Portugallien» (1917), som jeg leste på svensk. Dermed ble bøker av alle mulige slag en livsnødvendighet, nærmest en besettelse for livstid.

Jeg var usedvanlig heldig med min folkeskolelærer som hadde stort talent for å undervise regning og norsk, ikke minst grammatikk. Vi hadde allerede i sjette og sjuende klasse så god trening i å analysere språket etter setningsledd, bøyningsformer og ordklasser, at det senere ikke bød på særlige problemer å lære andre språk. Regnekunstens logikk virket uhyre sterkt, en periode talte jeg og mangfoldiggjorde og dividerte alt som kunne telles og regnes langs min vei til og fra det lokale folkebiblioteket. Telefonstolpene sto der i lange rader som monumenter over den uendelige rekken av hele tall som fortsatte langt ut over min horisont. Oppdagelsen av titallsystemets lov-messighet gjorde nok at jeg mistet interessen for å lære multiplikasjonstabellen. Men jeg visste jo at jeg heretter i *prinsippet* kunne multiplisere hva det skulle være, om jeg bare fikk tid på meg. I prinsippet. Det var logikken som var spennende.

Den praktiske anvendelsen derimot interesserte meg så lite at puggingen av seksgangen og sjugangen nærmest ble et mareritt. All læring forutsetter motivasjon.

Minst like heldig var jeg med min fysikklektor Lohne på gymna-setet i Flekkefjord. Han var så begeistret for sitt fag at timene ble en fest. Dessuten kunne han mer middelalderhistorie enn noen annen lærer på skolen. Vi beundret ham for hans fortellerkunst. Lektor Lohne viste på en elegant måte de grunnleggende idéene i fysikken og inspirerte elevene til å undre seg og tenke selv.

Kunnskaper er forresten én ting, innsikt noe ganske annet. Jeg pleier å erte en kollega med å si at matematikken forholder seg til fysikk som teologi forholder seg til kristendom. Matematikken og teologien er nok klargjørende abstraksjoner av meget stor verdi, men neppe saliggjørende. Fysikken og kristendommen er en forsmak på selve den hinsidige innsikt og skjønnet.

I dag kan jeg bare takke for at noen i min barndom og oppvekst ved sin egen begeistring og trygge overbevisning pekte på noe av alt det man kan glede seg over i naturen. Mer skal det egentlig ikke til. Jeg har liten tro på politikerstyrte fagplaner og byråkrater som vil ha verdinøytrale pedagoger til å gå i takt. Det barn og ungdommer trenger - i skole og kirke - er verken å bli underholdt eller instruert. De savner forbilder og samvær med voksne som har kunnskaper og står for egne meninger. Fremfor alt trenger de at voksne viser sin undring overfor Skaperverket.

Svein Åtland